

10

*Celebrating
Decade of Dedication*

सुनीथ

॥ न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते ॥

Indian Institute of Teacher Education, Gandhinagar ♦ Year : 2 ♦ Issue : 2 ♦ Month: November, 2020

सत्यमेव जयते

NITI Aayog

नीति आयोगना 23 बेस्ट प्रेक्टिसिस रिपोर्टमां आठआठटीछनो समावेश

अंधकारनी सामे अडीपम प्रकाशना लडवैया

“

Education is not the learning of facts, but the training of the mind to think

- Albert Einstein

”

આઈઆઈટીઈના પ્રાંગણમાં દિવાળી મિલન

Editor

Paras K. Jha

(Public Relation
& Publication Officer)

Editorial Team

Dr. Dipika Patel
Ms. Archana Patel

Coordination

Ms. Hiral Jani

Design : Ranmal Sindhav

iitegandhinagar

Publisher

The Registrar,

Indian Institute of Teacher Education

Ramkrushna Paramhans Vidhya Sankul

Nr. Mahatma Mandir, Kh-Road, Sector-15, Gandhinagar-382016 (Gujarat) India

Phone : +91-79-23287338, 23243733/34, Email : publication@iite.ac.in, Web : www.iite.ac.in

1 કુલપતિશ્રીનો સંદેશ.....	03
2 આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ સમજાય તો સુવિધા, નહીં તો.....	04
3 TEACHnology: - Stay connected.....	06
4 “રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિના અમલીકરણથી મીડિયા એજ્યુકેશન સ્પેશિયાલિસ્ટ પત્રકારો તૈયાર કરી શકશે”.....	07
5 શિક્ષણનો પ્રસાર થઈને અવાજ પર સવાર	09
6 Why fools are blind to their own foolishness?.....	11
7 પરામર્શનનો પ્રકલ્પ, નવી ઊર્જાનું પાથેય.....	12
8 કવિ શું કહેવા માંગે છે ?	16
9 Brain Teaser	17
10 ગણિત માટે ‘સવાયા ગુજરાતી’ બનેલા ફાધર વાલેસની વિદાય	18
11 ગુજરાતના ગૌરવશાળી ગણિતજ્ઞ પ્રો. અરુણ વેદ અનંતયાત્રાએ	19
12 ગણિતના શિક્ષક ફાધર વાલેસ ગુજરાતી કેવી રીતે શીખ્યા?	20
13 નિયમોમાં બદલાવથી શિક્ષક પ્રશિક્ષણ માટે માનવ સંસાધન માટે વધુ સંસાધન ઉપલબ્ધ કરાવવાની જરૂર	21
14 Campus Canvas.....	21

કુલપતિશ્રીનો સંદેશ

વહાલા વિદ્યાર્થીઓ અને અધ્યાપક મિત્રો,

આપ સહુને નૂતન વર્ષાભિનંદન. કોરોના મહામારીને કારણે આપણા સહુના વચ્ચે આવી ગયેલા સોશિયલ ડિસ્ટન્સિંગનું સમાધાન આપણને વિક્રમ સંવતનું આ નવું વર્ષ આપે તેવી પ્રભુ પાસે પ્રાર્થના કરું છું. વીતી ગયેલા એક વર્ષ તરફ નજર કરીએ છીએ ત્યારે જણાય છે કે, આઈઆઈટીઈમાં આપણે સતત પ્રવૃત્તિશીલ રહીને આપણી વ્યસ્તતાથી મહામારીના આ સમયગાળાના ઉદ્દેગ અને અજંપાને દૂર રાખી શક્યા છીએ.

વિક્રમ સંવતના આ નવા વર્ષની સાથે જેને આપ સહુ ઝડપથી વીતાવી દેવા ઇચ્છો છો એ 2020નું વર્ષ હવે વિદાય લેવામાં છે. આ અંક આપની પાસે આવશે ત્યારે ડિસેમ્બર મહિનો શરૂ થઈ ગયો હશે. કહેવાય છે કે, દુનિયામાં બધું જ ખરાબ નથી હોતું બધું સારું નથી હોતું એ રીતે જો 2020નું વર્ષ આપણને ઘણા બધા અનઅપેક્ષિત આઘાતો, મહામારી અને બિલકુલ અણધારેલી પરિસ્થિતિમાં મૂકવા માટે જવાબદાર બન્યું હોય, તો આ એજ વર્ષ છે, જેણે આપણને આપણી નવી ક્ષમતાઓ, નવી ખાસિયતો અને આપણા સહુમાં અણધારી આપદા સામે લડવાના બળને જાગૃત કર્યું છે.

દિવાળીનું પર્વ ચોક્કસપણે નવી આશાઓ લઈને આવ્યું છે તેમ કહીએ તો ખોટું નથી કારણકે હવે આપણને કોવિડ માટેની રસી (વેક્સિન)ની સફળતાના સારા અને ઉત્સાહજનક સમાચાર મળી રહ્યા છે. કેન્દ્ર સરકાર દેશમાં કોવિડની રસીકરણમાં સહુને આવરી લેવા તેની યોજના તૈયાર કરી રહી છે.

આપણે પ્રથમ નવરાત્રિએ શરૂ કરેલો પરામર્શન પાયેયનો પ્રવાસ પ્રકલ્પ નવેમ્બર માસમાં પૂર્ણ કર્યો છે. તેમાં મળેલાં નવા અનુભવો અને અવલોકનોથી રાજ્યમાં શાળા શિક્ષણમાં રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિના અમલીકરણનો માર્ગ નિશ્ચિત કરવામાં મદદ મળશે.

દિવાળીનું પર્વ સમગ્ર વિશ્વમાં વસતા ગુજરાતી સમાજ માટે નવું વર્ષ છે. નવું વર્ષ નવી આશાઓ સાથે સાથે નવા સંકલ્પો અને નવી યોજનાઓ લઈને આવે છે.

આપણે આઈઆઈટીઈમાં પણ નવા વર્ષની શરૂઆત સમગ્ર વિશ્વમાં પહોંચી શકાય તેવા એક પ્રકલ્પથી કરી છે. જ્ઞાન પંચમીના દિવસે આપણે આઈઆઈટીઈનું ઇન્ટરનેટ રેડિયો સ્ટેશન - ટીચર્સ ટ્યૂન શરૂ કર્યું છે. હવે તમે સહુ વિદ્યાર્થીઓ અને અધ્યાપક મિત્રો તમારા કૌશલ્યો, તમારા જ્ઞાન અને માહિતીને અવાજની પાંખો આપીને વિશ્વના જે ખૂણે ઇન્ટરનેટ પહોંચે છે, તે દરેક સ્થળે પહોંચાડી શકશો.

છેલ્લાં એક વર્ષમાં સમગ્ર વિશ્વએ લોકડાઉન, અનલોક પ્રક્રિયા, વેબિનાર, ઓનલાઇન લર્નિંગ, સોશિયલ ડિસ્ટન્સિંગ જેવા નવા શબ્દો સાથે જે રીતે અનુકૂલન સાધ્યું છે સંભવતઃ સમગ્ર માનવ ઇતિહાસમાં એક સાથે પૃથ્વીના તમામ ભાગોમાં વસતા મનુષ્યોએ એકસાથે આ અનુકૂલન મેળવ્યું હોય તેવી આ ઘટના હોઈ શકે છે. આમ છતાં, દુનિયામાં ક્યાંય પણ શિક્ષણ, જ્ઞાનની નવી ક્ષિતિજોની શોધ, કે બૌદ્ધિક વિકાસની પ્રક્રિયા અટકી નથી. કારણ કે સતત વિકસતા રહેવું એ આપણી મૂળ પ્રકૃતિ છે.

આપ સહુ પણ ઓનલાઇન માધ્યમથી શીખવાની અને શીખવવાની પ્રક્રિયામાં જોડાયેલા હશો. હવે આપણે ડિસેમ્બરમાં યુનિવર્સિટીના ત્રીજા પદવીદાન સમારંભના આયોજન કરી રહ્યા છીએ. એ વર્ચ્યુઅલ કોન્વોકેશન હશે કે સોશિયલ ડિસ્ટન્સિંગ અને તકેદારીના તમામ પગલાં સુનિશ્ચિત કરીને પ્રત્યક્ષ પદવીદાન સમારંભ યોજવો તેની વિચારણા ચાલી રહી છે.

આ બધાની વચ્ચે કોવિડના કેસોમાં સમગ્ર વિશ્વમાં વધારો જોવા મળી રહ્યો છે, ત્યારે આપણે સહુએ માસ્ક, સેનિટાઇઝર અને એકબીજાથી છ ફૂટનું જાળવવા જેવા પગલાંથી આ મહામારીનો ફેલાવો અટકાવવામાં યોગદાન આપવું જ રહ્યું.

આપ સહુ સ્વસ્થ રહો, સુરક્ષિત રહો તેવી શુભેચ્છાઓ સાથે...

ડૉ. હર્ષદ પટેલના જયહિંદ

આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ સમજાય તો સુવિધા, નહીં તો...

- ડૉ. રૂપલ માંકડ

દરબાર ગોપાળદાસ શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય, અલિયાબાડા

બિલ ગેટ્સનું એક વાક્ય છે, “I don’t think there is anything unique about human intelligence.” આ સાચું લાગે એક માનવ તરીકે તો આપણે આપણી જાતને ખૂબ પ્રેમ કરીએ છીએ અને એટલે આપણને આપણે યુનિક નથી એવું કોઈ કહે તો ગમે નહિ. પણ હવે આ એક સાચી વાત સાબિત થઈ રહી છે. આપણે સૌ ટેકનોલોજીની સાથે જીવવા માંડ્યા છીએ. એમ કહીએ કે ટેકનોલોજી આપણા સૌના જીવનનું એક અભિન્ન અંગ બની ગયું છે અને પરિણામે ટેકનોલોજીમાં રોજબરોજ આવતા પરિવર્તનો આપણને ક્યારેક અકળાવી રહ્યા છે તો ક્યારેક ઝડપથી દોડાવી રહ્યા છે.

ઈશ્વર માટે પણ રોજ નિત્યનવીન એવો એને કલ્પવામાં આવ્યો છે. એમ જ ટેકનોલોજીમાં પણ રોજ રોજ આપણને ફાવતું ગમતું જરૂરી એવું પરિવર્તન આપણે સૌ જોયા કરીએ છીએ, અને એ પરિવર્તન એટલે છેલ્લામાં છેલ્લું જે પરિવર્તન હોય તેને કટિંગ એજ ટેકનોલોજી (Cutting Edge Technology) કહેવાય. તો પહેલા બે શબ્દોને સ્પષ્ટ કરવા છે કે, ટેકનોલોજીમાં જે છેલ્લામાં છેલ્લી શોધ હોય, જે છેલ્લામાં છેલ્લું આપણે એડવાન્સમેન્ટ કરીએ એને કટિંગ એજ ટેકનોલોજીના નામે ઓળખવામાં આવે છે. જે ટેકનોલોજી હજુ ઉપયોગમાં નથી આવી એવી ટેકનોલોજી માટે એક શબ્દ વાપરવામાં આવે છે “Bleeding Edge Technology” એટલે કે હજુ એને ટેસ્ટ કરવાની બાકી છે. એટલે કે હજુ એ વિશ્વસનીય સાબિત થઈ નથી, તો ટેકનોલોજીના વિશ્વમાં આપણે સૌ છેલ્લામાં છેલ્લી જે ટેકનોલોજી વાપરીએ છીએ

એને કટિંગ એજ ટેકનોલોજી કહેવામાં આવે છે. આપણે અહીં વાત કરીશું, રોજબરોજ ચમત્કારની જેમ જેને અનુભવીએ છીએ એવી Artificial Intelligence (AI) વિશે. આપણે સૌ Intelligence શબ્દથી પરિચિત છીએ, Intelligence એટલે કે બુદ્ધિશક્તિ અને આ બુદ્ધિ એક ઊર્જા છે. સારાસારનો વિવેક અને ક્લાસિફિકેશન વચ્ચે વર્ગીકૃત કરવાની આપણી જે શક્તિ છે એને આપણે Intelligence તરીકે ઓળખીએ છીએ. આપણે અંદર રહેલો વિવેક એટલે બુદ્ધિ. તો આ જે બુદ્ધિ છે એ બુદ્ધિને કૃત્રિમ રીતે મશીનની અંદર મૂકવામાં આવી છે અને એને AI એવું આપણે કહીએ છીએ. આ કૃત્રિમ બુદ્ધિને મનુષ્યની અંદર જે બુદ્ધિ છે તે જ પ્રકારે મશીનની અંદર મૂકવાનો પ્રયાસ થયો છે. આપણે એની સમજ મેળવીએ કે Simulation of Human Intelligence in machines that are programmed to think like human and mimic their actions. તેને AI કહેવાય છે. એટલે કે કૃત્રિમ રીતે માણસની બુદ્ધિ જેવી બુદ્ધિ મશીનની અંદર મૂકવામાં આવી છે. એને પ્રોગ્રામ કરવામાં આવી છે. શાના માટે તો એ મનુષ્યની જેમ વિચારી શકે અને મનુષ્યની જેમ વર્તી શકે તે માટે આવી એક બુદ્ધિનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે. તો AI હજુ એક વિકાસશીલ તબક્કામાં છે.

મોડર્ન એજમાં સૌથી પહેલું જે આવ્યું એ છે AI નું એક સ્વરૂપ જેને આપણે મશીન લર્નિંગ કહીએ છીએ. આ જે મશીન લર્નિંગ છે એ આપણે મશીનોની અંદર મૂકવામાં આવેલી એવી એક તાકાત છે કે જેના દ્વારા મશીન છે એ એમાં ફીટ થયેલા ડેટા મુજબ એ વર્તે છે અને કેટલાંક નિર્ણયો લે છે અને કેટલાંક વર્તનો કરે છે. આ મશીન લર્નિંગ છે એ આપણી

આસપાસ ઘણા બધા મશીનોમાં આપણે સૌ અનુભવીએ છીએ. એટલે કે, મશીન લર્નિંગ એ AI દ્વારા ચાલતું એવું મશીન છે કે જે પ્રિ-પ્રોગ્રામ થયેલું હોય છે. તે જેટલું પ્રોગ્રામ થયેલું હોય છે એટલું જ કામ એ મશીન્સ કરે છે, તો આને આપણે પ્રાથમિક રીતે મશીન લર્નિંગનું સ્ટેજ કહી શકીએ. એટલે કે જે ડેટા એને આપવામાં આવ્યો છે, એને એ પ્રોસેસ કરે છે અને એ પ્રકારે જ એ કામ કરે છે.

પછી આવે છે AI એટલે કે AI નું એક બીજું રૂપ. બીજો તબક્કો. Deep learning એ બીજો AI એક તબક્કો છે. હવે Deep learning શું છે? મશીન લર્નિંગ કરતાં એ થોડું જુદું પડે છે. શી રીતે જુદું પડે છે? પેલાં મશીન લર્નિંગમાં જેટલો ડેટા આપ્યો હતો અને જે રીતે પ્રોગ્રામ કરેલું હતું એટલું જ એ કામ કરતું હતું. જ્યારે અહીંયા થોડું વધારે કામ Deep learning માં થઈ રહ્યું છે. જેમ કે Deep learning છે એ પોતાની રીતે કેટલીક સમજ પ્રાપ્ત કરી લે છે. એ પોતાની રીતે કેટલાંક Connections ફેમ કરી અને ભાષાઓનું ભાષાંતર કરી દે છે. કેટલાંક નિર્ણયો પોતાની રીતે લઈ શકે છે. તો જે ડેટા છે એની પાસે એમાંથી કેટલુંક જુદું પાડીને, તારવીને એ પોતાના નિર્ણયો પોતાના ડેટામાંથી લઈ અને આગળ વધે છે. Speech Recognition, Driverless car આ બધું Deep learning ને કારણે શક્ય બને છે. AI અને Deep Learning Intelligence ની કેટલાંક ઉદાહરણોમાં જો આપણે જોઈએ તો Siri અને Alexa મોટાભાગના યુવાનો તેનાથી પરિચિત છે. આ આપણાં ડિજિટલ આસિસ્ટન્ટ છે. આ ડિજિટલ આસિસ્ટન્ટ્સ આપણે ડિજિટલ રીતે થઈ શકતું ઘણું બધું કામ કરી આપે છે. આજે જુદાં જુદાં બહુ બધાં ક્ષેત્રોમાં AI નો ઉપયોગ થઈ રહ્યો છે.

આ યુગનું બીજું લક્ષણ છે ડેટા. આપણી સામે વિવિધ પ્રકારનો ડેટા છે. કહીએ કે માણસ એટલે કે ડેટા તો ખોટું નથી. માણસ ડેટા બનતો જાય છે અને જથ્થાબંધ ડેટાની સાથે જ્યારે કામ પાર પાડવાનું હોય છે ત્યારે AI આપણને ખૂબ મદદ કરે છે સાથે સાથે AI નું એક લક્ષણ છે - એક્યુરસી - ચોકસાઈ. માનવ બુદ્ધિ જે નથી કરી શકતી એટલી ચોકસાઈથી આ AI કામ પાર પાડી દે છે. એમાં એ આપણા કરતાં ઝડપી છે ચોકસાઈની જેમ એ નિર્ણય લેવાનું કામ પણ આપણા કરતાં વધારે સચોટ રીતે કરી શકે છે. જેમાં હેલ્થ કેરના ક્ષેત્રમાં AI નું કામ ચોકસાઈ માટે, નિર્ણયો લેવા માટે રોગનું નિદાન કરવા માટે ખૂબ ઉપયોગી બન્યું છે.

કેટલીક જગ્યાએ આપણે ખૂબ મોટા સમૂહ ઉપર કશુંક કામ કરવાનું આવે, ત્યારે પણ આ AI આપણને મદદ કરે છે. કેટલીક વખત કેટલુંક ઘણું બધું જોડવું પડે છે. ત્યારે પણ AI આપણને ઉપયોગી થાય છે. ખાસ કરીને સંશોધનોમાં બહુ આયામી બાબતોને ભેગી કરીને અને કશુંક આપણે નિર્ણય કરવો હોય છે ત્યારે AI કામ આવે છે. આપણી પાસે ઢગલાબંધ માહિતી આવે છે અને જ્યારે ઈન્ફોર્મેશનનો ઢગલો આવે છે ત્યારે આ ઈન્ફોર્મેશન પ્રોસેસિંગ છે એ ઝડપી બને એના માટે AI ખૂબ મદદરૂપ બને છે.

ટ્રાન્સપોર્ટેશન અને ઓટોમોબાઈલ ક્ષેત્રમાં આજે AI નો ખૂબ ઉપયોગ થાય છે. ટ્રાન્સપોર્ટેશનમાં સ્વયંસંચાલિત કાર, ટ્રાફિકના સિગ્નલ્સ સુધી બધે જ આપણને AI કામ આવે છે. આરોગ્ય સંભાળ ક્ષેત્રમાં એક micro chip ની શોધ થઈ છે કે જેને કાનની પાછળ ફિટ કરી દેવામાં આવે તો જે લોકોને સાંભળવામાં મુશ્કેલી પડે છે તે લોકો આ micro chipને કારણે સાંભળી શકશે. માનવજાતના કલ્યાણ માટે આરોગ્ય સંભાળમાં AI નો મહત્તમ ઉપયોગ થઈ રહ્યો છે. સિક્યોરીટી, સલામતી માટે પણ આજે AI નો ઉપયોગ પોલીસથી માંડીને સંરક્ષણ દળોમાં રહ્યો છે. એજ્યુકેશનમાં તો બાળકોને Visualize કરવવા માટે Augmented Virtual Reality આ બધા AI ના જ પ્રકારો છે.

તો AI છે એ આજના યુગનું એક કટિંગ એજ ટેકનોલોજી - લેટેસ્ટ ટેકનોલોજી આપણી સામે આવી છે ત્યારે એને આપણે સમજ્યા તો ખરા પણ એ આવવાના કારણે કેટલીક મુશ્કેલીઓ સર્જાવાની છે એની બાબતે પણ આપણને સૌએ જાગૃત થવું પડશે. એક છે સોશિયલ સેક્ટર પ્રોબ્લેમ્સ એટલે કે જ્યારે સતત બધું મશીન જ કરી દેતું હોય ત્યારે સંબંધો આપણા ધીમે ધીમે ઘટતા જાય અથવા તો સંબંધોની જે ગરિમા છે એ ચૂકાતી જાય. બીજું નૈતિકતાના પ્રશ્નો આવશે. કેટલીક નોકરીઓ જતી રહેશે એટલે કે વ્યવસાયોમાં પરિવર્તન આવશે. આપણે તૈયાર રહેવું પડશે. પ્રાઈવસીના પ્રશ્નો આવીને ઊભા રહેવાના છે. થોડું બધું જ આપણે ડિજિટાઈઝ કરવાનું છે ત્યારે આપણી પ્રાઈવસી ઓછી થવાની છે. એટલે પ્રાઈવસી ઓછી થાય એટલે આપણી સલામતીના પ્રશ્નો આવવા માંડશે અને એ કદાચ એવું બને કે આપણી સામે એ એક શસ્ત્ર પણ સાબિત થાય. બીજું થાય એવું કે જ્યારે Human mind ઓછું વપરાવા માંડે ત્યારે એક સ્થિર પરિસ્થિતિ માનવમનની આવવા માંડે એ આપણી સામે એક પડકાર છે. હું અને તમે સૌ જાણીએ છીએ કે આપણે ઘણું બધું છૂટતું જાય છે યાદશક્તિ ક્ષીણ થતી જાય છે. તો આ પણ એક પડકાર છે. શક્ય છે કે આપણે આવા અચાનક બદલાવ જે આવે છે એની સાથે ઝડપથી તાલમેલ સાધી શકીશું નહિ. એને પરિણામે આપણા ઈમોશનલ સ્ટ્રેસ આપણામાં આવી શકે છે. જીવન નિયમબદ્ધ થઈ જશે. એક તરફ નિયમ અને બીજી તરફ માનવતા આ બે વચ્ચે આપણે તાલમેલ સાધી શકીશું નહિ. એટલે માનવ વિરુદ્ધ નિયમ એવી પરિસ્થિતિ આવીને ઊભી રહી જાય એવું લાગી રહ્યું છે, ત્યારે આપણે સૌએ સ્ટીફન હોર્કિંગ્સનું વાક્ય યાદ રાખવા જેવું છે કે “The development of full AI will spell the end of the human race.” આપણે સૌએ AI સાથે કામ પાર પાડવાનું છે. આપણે AI સાથે કોઈ સ્પર્ધામાં નથી એ આપણું જ સર્જન છે પણ આપણે સૌ સ્પર્ધામાં નથી અને જો સ્પર્ધામાં નથી તો કોણ જીતે? આપણે કે AI એવી તો કોઈ વાત જ નથી. આપણે એની સાથે જોડાણ સાધવું પડશે. આપણે એની સાથે સહયોગથી કામ કરવું પડશે અને AI ની સાથે સાથે જીવીને આપણા માનવ જીવનને વધારે બળવત્તર, વધારે નીતિવાન અને મૂલ્યલક્ષી બનાવવાનો પ્રયાસ કરવો પડશે.

TEACHnology: - Stay connected

Dr. Jignesh Gohil
Assistant Professor

Smt M M Shah college of Education, Wadhwan city, Surendranagar

The COVID-19 pandemic has boosted the use of technology for education purpose. So many traditional approaches have collapsed overnight. The emergency in teaching forced all generations of teachers to use smart devices to interact with students. Effects of Technology on teaching learning got well understood and accepted during this time.

Undoubtedly, technology has remained a key feature of the 21st century classroom and the best support to the teachers and learners. Internet has opened the doors of knowledge and information.

The rapid changes of the time have changed the definition of life skills and established new thoughts, ideas, goals and interest among the learners. The time has shifted process of education from 'teacher centered' to 'learner centered'.

The classroom of beliefs has taken off to the wide range of innovative, creative and logical ideas. The University of Houston has listed 21st century life skills in its one of the MOOCs like to apply knowledge to new situations, analyze information, collaborate, solve problems, and make decisions.

It is high time to accept technology as an inevitable part of Education for preparing students for the future. It is important to engage the learners with traditional classroom as well as technology-based interactions. The methods like blended learning must be practiced in the classroom. In its 10th Report, the Premier's Technology Council (PTC) identified technology and e-learning as central to address future skill shortages in the work force, particularly in rural areas of the province. The PTC described "blended learning" – technology-enhanced learning online and, in the classroom, – as an effective approach to enhance education. Blended learning is distinguished from enhanced face to face instruction, as the latter involves face to face contact between the students and teacher on the one hand and between the students themselves on the other hand.

Teacher and technology both are required in the classroom. None can be neglected. A learner must connect with the both. Let's hope the doors of technology opened up by Covid situation will stay opened and 'we' all the teachers will keep entering to re-shape the way we teach.

વધશે અને તેઓ આ ક્ષેત્ર સાથે જોડાઈ શકશે. મીડિયા એજ્યુકેશનમાં સૌથી વધુ સંભાવનાઓ ઇન-સર્વિસ ટ્રેનિંગમાં છે. ઘણી વખત એવું જોવાય છે કે, ગ્રામીણ ક્ષેત્રોમાં તાલુકા કક્ષાએ ઘણા પત્રકારો સક્રિય હોય છે, પરંતુ તેમની પાસે કોઈ ઔપચારિક તાલીમ કે કોઈ પદ્ધતિસરનો અભ્યાસ, ડિગ્રી કે ડિપ્લોમા નથી હોતા. તેને કારણે તેમનો કેરિયર ગ્રોથ અટકી જાય છે. આ પ્રકારના પત્રકારો માટે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિમાં મૂકેલા લેટરલ એન્ટ્રી અને લેટરલ એક્કેસ જેવી જોગવાઈઓને કારણે ઇન-સર્વિસ ટ્રેનિંગ શક્ય બનશે અને તેમને માટે કારકિર્દીમાં આગળ વધવાની તકો ઊભી થશે.

હાલના સમાચાર વિશ્વમાં આંતરરાષ્ટ્રીય, રાષ્ટ્રીય અને રાજ્યના પ્રાદેશિક સમાચારો આપણને ઝડપથી મળે છે, પરંતુ જિલ્લાના અને સ્થાનિક (લોકલ) સમાચાર ઝડપથી નથી મળતાં. એમાં પણ પ્રાદેશિક ભાષામાં હવે ઝડપથી સમાચારો મળવાના શરૂ થયા છે. ભાસ્કર ગૃપ એક એવું મીડિયા હાઉસ છે, જે દેશના વિવિધ રાજ્યોમાં પ્રાદેશિક ભાષામાં અખબાર પ્રકાશિત કરે છે. તેમાં દરેક જિલ્લા કક્ષાના સમાચારો માટે અલગ પ્રકાશન વ્યવસ્થા હોય છે.

એવી જ રીતે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે જાણીતું મીડિયા સમૂહ બીબીસી જ્યારે ગુજરાતી ભાષામાં પણ પોતાની સમાચાર સેવા શરૂ કરે ત્યારે એ વાત ચોક્કસ ધ્યાનમાં આવે કે હવે સ્થાનિક અને પ્રાદેશિક ભાષાઓમાં સમાચારોને - વોકલ ફોર લોકલની જેમ જ મહત્ત્વ આપવામાં આવી રહ્યું છે. આ શિક્ષણ નીતિમાં વોકેશનલ (રોજગારલક્ષી) અને પ્રોફેશનલ (વ્યવસાયલક્ષી) એમ બન્ને પ્રકારના શિક્ષણ માટેની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે. જો કોઈ વ્યક્તિ કોઈ સમાચાર સંસ્થામાં કેમેરામેન તરીકે જોડાય અને નોકરીની સાથે સાથે વધારાની આવડત અને કૌશલ્યો વિકસાવીને તેનો અભ્યાસ કરીને વિઝ્યુલાઇઝર, વિડિયો એડિટર જેવા પદ સુધી પોતાની કારકિર્દીને આગળ વધારી શકે છે. આ પ્રકારના ઇન-સર્વિસ મીડિયાકર્મીઓ માટે વિવિધ સર્ટિફિકેટ, ડિપ્લોમા અભ્યાસક્રમોથી કારકિર્દીમાં આગળ વધવાની વ્યવસ્થા મીડિયા એજ્યુકેશન દ્વારા થઈ શકે છે. આ રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિના યોગ્ય અમલીકરણથી જેમ શાળા શિક્ષણમાં

વિદ્યાર્થીઓના મગજમાં ઘર ચૂકેલી ગોખણપટ્ટીની વ્યવસ્થા બંધ થશે ત્યારે રચનાત્મકતા ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓ મળશે. તે જ પ્રકારે મીડિયા એજ્યુકેશનમાં પણ આપણે વધુ પ્રતિભાશાળી અને પત્રકારત્વનો અભિગમ ધરાવતા વિદ્યાર્થીઓને આ પ્રકારના ફ્લેક્સિબલ કોર્સિસ દ્વારા આકર્ષી શકીશું. એવું લાગે છે કે જે પ્રકારે સમગ્ર વિશ્વમાં ટેકનોલોજી આધારિત કોમ્યુનિકેશન અનિવાર્ય બની ગયું છે, તે રીતે આવનારા સમયમાં મીડિયા એજ્યુકેશનમાં હવે સોશિયલ મીડિયા આધારિત અભ્યાસક્રમો આપતી અલગ સંસ્થાઓ હોય તો નવાઈ નહીં હોય. કારણ કે જે પ્રકારે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ, મશીન લર્નિંગ અને અલ્ગોરિધમની વ્યવસ્થાઓથી ટેકનોલોજીનો વિકાસ થઈ રહ્યો છે તે પ્રકારે મીડિયા એજ્યુકેશનમાં નવા નવા અભ્યાસક્રમોની પણ જરૂર પડશે.

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020માં મલ્ટિડિસિપ્લનરી એપ્રોચને પ્રોત્સાહન આપવાની વાત કરવામાં આવી છે. તેનાથી આપણે મીડિયા એજ્યુકેશનમાં કોઈ ચોક્કસ વિષયોને ઊંડાણથી જાણકાર પત્રકારો તૈયાર કરવાની સંભાવનાઓ વધશે.

જેમ કે, ચાર વર્ષનો બી.એ. એલ.એલ.બી.નો ઇન્ટિગ્રેટેડ કોર્સ કરનાર વ્યક્તિ મીડિયા એજ્યુકેશનમાં પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમા કે માસ્ટર ડિગ્રીનો અભ્યાસ કરીને તેના કાયદાના જ્ઞાન અને સમજનો ઉપયોગ કરીને ખૂબ સારી રીતે હાઇકોર્ટ, સુપ્રીમ કોર્ટ અને ન્યાયતંત્રનું અસરકારક રિપોર્ટિંગ કરી શકવા સક્ષમ બનશે. આજે પણ પત્રકારો આ કામગીરી કરે જ છે, પરંતુ સમગ્ર ન્યાય પ્રક્રિયાનું વ્યવસ્થાતંત્ર સમજવામાં ઘણા વર્ષો વીતી જાય છે, ત્યારે જે સમજ વિકસે છે, તે આ મલ્ટિડિસિપ્લનરી અભ્યાસથી ઓછા સમયમાં 'ફિટ ફોર ફિલ્ડ' થઈને ત્વરાથી વિકસી શકે અને પત્રકારત્વમાં ચોક્કસ વિષયમાં તેમનો ઝડપી વિકાસ થઈ શકે છે.

રાઇટ ટુ એજ્યુકેશન, રાઇટ ટુ ઇન્ફોર્મેશન જેવા કાયદાઓના અમલીકરણમાં મીડિયાની ભૂમિકા ખૂબ જ અસરકારક રહી છે. તેવી જ રીતે મને લાગે છે કે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિના અમલીકરણમાં પણ મીડિયાની ભૂમિકા ખૂબ જ મહત્ત્વપૂર્ણ બની રહેશે. નેશનલ એજ્યુકેશન પોલીસીમાં ઓટોનોમી, સ્ટ્રક્ચરલ ચેન્જ્સ, કરિક્યુલમ ફ્લેક્સિબિલિટી અને કેડિટ બેન્કની જે વાત છે, તેનાથી એવું બને કે કોઈ સર્ટિફિકેટ અને ડિપ્લોમા કોર્સ કરીને કોઈ મીડિયામાં જોડાય અને પાંચ વર્ષ પછી એ પોતાનો ડિગ્રી અભ્યાસ પૂર્ણ કરવા, પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએશન માટે અથવા રિસર્ચ સ્કોલર બનવા માટે પાછા આવી શકશે. આ પ્રકારના મોટા બદલાવ મીડિયા એજ્યુકેશનમાં સૌથી પહેલા જોવા મળશે. કારણ કે દરેક વાતને સમાજ સુધી લઈ જવાની શરૂઆત મીડિયા દ્વારા જ થાય છે.

(ગુજરાત યુનિવર્સિટીમાં 'ઇમ્પેક્ટ ઓફ નેશનલ એજ્યુકેશન પોલિસી 2020 ઓન મીડિયા એજ્યુકેશન' વિષય પર યોજાયેલા રાષ્ટ્રીય વેબિનારમાં માન. કુલપતિશ્રીએ આપેલા વક્તવ્યના સંપાદિત અંશો)

શિક્ષણનો પ્રસાર થઈને અવાજ પર સવાર

આઈઆઈટીઈ દ્વારા જ્ઞાન પંચમીના દિવસથી ઇન્ટરનેટ રેડિયો સ્ટેશન - ટીચર્સ ટ્યૂનનો પ્રારંભ

અનંતકાળથી શિક્ષણ માટે, જ્ઞાન મેળવવા માટે ધ્વનિ તરંગો એક મહત્ત્વનું માધ્યમ રહ્યા છે. જ્યારે રેડિયોની શોધ નહોતી થઈ, જ્યારે લિપી અને લેખનની શોધ નહોતી થઈ ત્યારથી સંવાદ અને શિક્ષણનો સંચાર ધ્વનિના માધ્યમથી જ થયો છે. આજે પણ જ્યારે વિશ્વ ડિજિટલ યુગમાં તીવ્ર ગતિથી આગળ વધી રહ્યું છે, ત્યારે અવાજના માધ્યમથી માહિતી, શિક્ષણ અને જ્ઞાનને ફેલાવવાનું મહત્ત્વ જરા પણ ઘટ્યું નથી. હવે એફ એમ રેડિયોના માધ્યમથી માહિતી અને મનોરંજન મળી રહ્યું છે, ત્યારે અવાજના આ માધ્યમ પર સવાર થઈને ક્લાસરૂમ અને અભ્યાસક્રમના શિક્ષણ ઉપરાંત પણ માહિતી અને શિક્ષણ પ્રક્રિયાને સમગ્ર વિશ્વમાં ફેલાવવાની દિશામાં આઈઆઈટીઈએ એક નોંધપાત્ર પ્રકલ્પ શરૂ કર્યો છે.

યુનિવર્સિટી દ્વારા શિક્ષક પ્રશિક્ષણ સાથે સંકળાયેલા તમામ હિતધારકો અને બૃહદ સમાજમાં શીખવાની પ્રક્રિયા સતત જળવાઈ રહે તે માટે એક ઇન્ટરનેટ રેડિયો સ્ટેશન - 'ટીચર્સ ટ્યૂન'ની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. જ્ઞાન પંચમીના રોજ તા. 19 નવેમ્બરે શરૂ થયેલું 'ટીચર્સ ટ્યૂન' ઇન્ટરનેટ આધારિત રેડિયો સ્ટેશન હોવાથી, વિશ્વમાં જ્યાં ઇન્ટરનેટ ઉપલબ્ધ છે, તે દરેક સ્થળે 'ટીચર્સ ટ્યૂન'ની કાર્યક્રમો સાંભળી શકાશે.

'ટીચર્સ ટ્યૂન'ની સંકલ્પના વિશે કુલપતિશ્રી ડૉ. હર્ષદ પટેલે જણાવ્યું, "ટેકનોલોજીના વિકાસ અને કોવિડ-19 જેવી વૈશ્વિક મહામારીએ વિશ્વની શિક્ષણ પ્રક્રિયાઓ અને વ્યવસ્થાઓને પુનઃવ્યાખ્યાયિત કરવાની જરૂરિયાત ઊભી કરી છે. વિશ્વમાં હવે ભણાવવા કે શીખવવાની પ્રક્રિયાને બદલે શીખવાની એટલે કે લર્નિંગની પ્રક્રિયાને સુલભ બનાવીને શિક્ષણ આપવાની દિશામાં આગળ વધુ પડે તેવી સ્થિતિનું નિર્માણ થયું છે. સાથે સાથે એ વાત પણ એટલી જ મહત્ત્વપૂર્ણ છે, શીખવાની પ્રક્રિયા બીબાઢાળ અને કંટાળાજનક ન જ હોવી જોઈએ. ગમે તેવો ગંભીર વિષય સહજ હળવાશ સાથે શીખી શકાય છે, અને એને સહજતાથી હળવાશથી શીખવી શકે એ જ સાચો શિક્ષક."

તેમણે વધુમાં કહ્યું કે, "આ ટીચર્સ ટ્યૂન રેડિયોમાં એ વાતનું ધ્યાન રાખવાના છીએ કે, આ રેડિયો પર રજૂ થનારા કાર્યક્રમો માહિતીપ્રદ, જ્ઞાનવર્ધક હોવાની સાથે સાથે મનોરંજક પણ બની રહે. આ કાર્યક્રમો શ્રોતાઓને કંઈક નવું જાણ્યાનો, કંઈક નવા પ્રકારે નવી માહિતી મેળવ્યાનો આનંદ, અનુભવ આપે એ પ્રકારે ટીચર્સ ટ્યૂનના કાર્યક્રમોનું નિર્માણ થશે. આ રેડિયો શ્રોતાઓને નિરંતર શિક્ષણ માટેનું એક વિશિષ્ટ પ્લેટફોર્મ પૂરું પાડશે. જે તેમની શીખવાની પ્રક્રિયાને સઘન બનાવશે."

આ એફ એમ રેડિયો સ્ટેશન નથી એટલે તમારે કોઈ ફ્રિક્વન્સી નંબર યાદ રાખવાની જરૂર નથી. માત્ર આ લિંક <https://bit.ly/3fxFx1N> પર ક્લિક કરતા જ હવે શિક્ષક પ્રશિક્ષણ અને સાર્વજનિક શિક્ષણ અવાજ પર સવાર થઈને તમારા સુધી પહોંચશે. તમારે બસ ટ્યૂન કરવાનું છે - ટીચર્સ ટ્યૂન.

આ રેડિયો સ્ટેશન પર સોમવારથી શનિવાર દરરોજ સાંજે સાત વાગ્યાથી વિવિધ કાર્યક્રમોનું પ્રસારણ કરવામાં આવે છે. આ રેડિયો સ્ટેશન જ્ઞાનના સીમાડાં વિસ્તારવાનો, અભિવ્યક્તિનો, સર્જનાત્મકતાને વ્યક્ત કરવાનો તેનો વિસ્તાર કરવાનો એક મંચ બને તેમાં આપ સહુની સક્રિય સહભાગિતા થાય એ અપેક્ષિત છે.

Why fools are blind to their own foolishness?

Dhananjay V. Deshmukh

Assistant Professor, Indian Institute of Teacher Education, Gandhinagar

Have you met any overconfident person, who would project him/herself as the smartest, but would exhibit his/her stupidity in proving so hard that smart he/she is? If you have not met such person, you should still read on, as there are chances that you may meet someone with such cognitive bias known as the Dunning Kruger Effect.

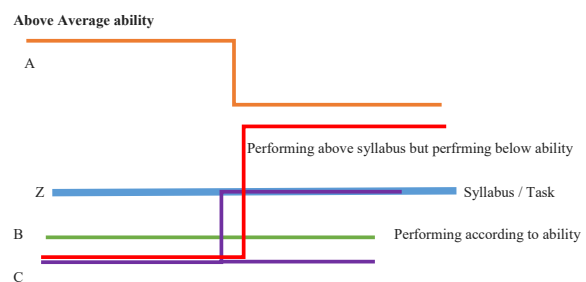
I want to quote the post of Hon. Prime Minister Shree Narendra Modiji from his official Face Book account....He said “कोई व्यक्ति कभी यह दावा नहीं कर सकता की मुझमे कोई कमी नहीं है | इतने महत्वपूर्ण और ज़िम्मेदारी भरे पदो पर एक लंबा कालखंड एक मनुष्य होने के नाते मुझसे भी गलतिया हो सकती है |” (taken from official Face Book account)

Even a successful political leader like our Hon. Prime Minister Shree Narendra Modiji humbly agrees that on one is perfect.

But people with Dunning-Kruger effect would claim that, - ‘They are perfect and their skills are very high when compared with others.’ Here I am trying to connect this effect with current human life and how the Dunning-Kruger Effect (DKE) can be observed amongst to students, faculties, institutions, friends, family members and people around us.

D

Here we have plotted five lines of different

[Developed by Dhananjay Deshmukh, Assi. Prof., IITE]

colours. Line Z, which is denoted by blue colour express the task or syllabus of particular employee or student. We can divide all the human beings in four categories. These categories are as shown above in the figure.

Let us understand each category:

1. Category A: Line A is denoted by Orange colour. People who have above average ability and they perform above the task / syllabus, but it is below their ability. It is because of their overestimation, overconfidence, ignorance and easiness towards the task.

2. Category B: Line B is denoted by Green colour. These people have average ability and perform at average level. It is

What is Dunning-Kruger Effect

The Dunning-Kruger effect is a type of cognitive bias in which people believe that they are smarter and more capable than they really are. Essentially, low ability people do not possess the skills needed to recognize their own incompetence. The combination of poor self-awareness and low cognitive ability leads them to overestimate their capabilities.

What causes the Dunning-Kruger effect?

Confidence is so highly prized that many people would rather pretend to be smart or skilled than risk looking inadequate and losing face. Even smart people can be affected by the Dunning-Kruger effect because having intelligence isn't the same thing as learning and developing a specific skill.

The term lends a scientific name and explanation to a problem that many people immediately recognize—that fools are blind to their own foolishness.

Why do people think they know more than they do?

One type of overconfidence, called overprecision, occurs when someone is exaggeratedly certain that their answers are

competent and persuasive due to their apparent confidence.

Why do some people believe they are better than others?

Anytime someone believes they are more skilled or knowledgeable than others, they are engaging in overplacement. This form of overconfidence can lead a person to take unnecessary risks (e.g., drive unsafely) because they believe they possess superior skills. Overplacement occurs most frequently in people with low abilities, who lack the competence to judge their skill level accurately.

Why do people fail to recognize their own incompetence?

Many people would describe themselves as above average in intelligence, humour, and a variety of skills. They can't accurately judge their own competence, because they lack the ability to step back and examine oneself objectively.

[Source:<https://www.verywellmind.com/an-overview-of-the-dunning-kruger-effect-4160740>]

because of lack of inspiration, motivation, and laziness.

3. Category C: Line C is denoted by Purple colour. These people are with average or below average ability. Some of them perform above their ability which is required according to task and syllabus. But some of them perform at their level of ability.

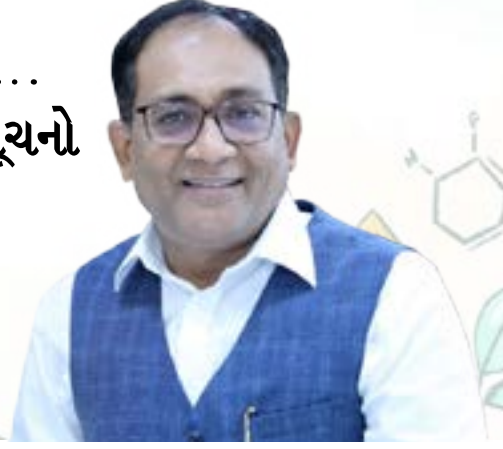
4. Category D: Line D is denoted by Red colour. These people are with average or below average ability. They perform above their ability, where people with above average ability perform. Percentage of people belonging to the category D is very high because 60-70 % population fall in to

average category of intelligence. People of D category perform at high level, because of their hard work, dedication, motivation and reality of life. Hard work, motivation, dedication and other inspiration will come from reality of life. Reality of life teaches maximum lessons to an individual and lessons learnt will vary from individual to individual.

Go through the categories mentioned above, and observe yourself to find out to which category you belong. If you belong to categories A, B and C, then you need to improve and if you belong to category D then you are doing well.

પરામર્શનનો પ્રકલ્પ, નવી ઊર્જાનું પાથેય

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020ના અમલીકરણના સૂચનો
મેળવવા માટેના પ્રવાસ પ્રકલ્પ 'પરામર્શન પાથેય'
પરિણામલક્ષી સંવાદ, અવલોકનો
અને અનુભવો સાથે પૂર્ણ થયો

આઈઆઈટીઈના માન. કુલપતિશ્રી ડૉ. હર્ષદ પટેલે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020ના અમલીકરણ માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા રચવામાં આવેલી ટાસ્ક ફોર્સના સદસ્ય તરીકે 17 ઓક્ટોબરથી આરંભેલો 'પરામર્શન પાથેય' પ્રકલ્પ 10 નવેમ્બરના રોજ પૂર્ણ થયો. વિવિધ તબક્કામાં કુલ 15 દિવસો દરમિયાન 6 હજાર કિલોમીટરથી વધુનો પ્રવાસ કરીને ડૉ. હર્ષદ પટેલે રાજ્યના 30 જિલ્લામાં આવેલી સરકારી અને ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ બી. એડ. કૉલેજોના ટ્રસ્ટીમંડળો, આચાર્યો, અધ્યાપકો, જે-તે જિલ્લાના શિક્ષણશાસ્ત્રીઓ અને અગ્રણી નાગરિકો સાથે શાળા

શિક્ષણમાં રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020ના અમલીકરણ માટે સંવાદ સાધ્યો અને તેમના સૂચનો મેળવ્યા.

31 ઓક્ટોબર સુધી 30 સંસ્થાઓની મુલાકાત લીધા બાદ, ડૉ. હર્ષદ પટેલે 1 નવેમ્બરથી 10 નવેમ્બર સુધીમાં કચ્છમાં મુંદ્રા અને ભૂજ, ઉત્તર ગુજરાતમાં મેઘરજ, મોડાસા, દરામલી, ઇડર, પાલનપુર, પાટણ, વિસનગર, ગાંધીનગર, મહેસાણા, મધ્યગુજરાતમાં આણંદ, વલ્લભ વિદ્યાનગર, કઠલાલ, ખંભાત, પેટલાદ, બોરસદ, તથા સૌરાષ્ટ્રમાં જૂનાગઢ, અમરેલી, ભાવનગર, અને છોલ્લે અમદાવાદમાં આવેલી વિવિધ સરકારી,

02-11-20 DIET Bhuj

02-11-20 S. D. Shethia College of Education, Mundra

03.11.2020 - B.D.Shah College of Education, Daramali

03.11.2020 - B.D.SHah College of Education, Modasa

03.11.2020 - D.D.Chokasi, Palanpur

03.11.2020 - DIET Idar

03.11.2020 - DIET Palanpur

03.11.2020 - Government BEd College, Megharaj

05.11.2020 - Anand Education College, Anand

05.11.2020 - H. M. Patel Institute of English Training and Research, Anand

05.11.2020 - N. H. Patel College, Anand

06.11.2020 - DIET, Gandhinagar

06.11.2020 - DIET, Gandhinagar

06.11.2020 - Shree R. P. Anada College of Education, Borsad

06.11.2020 - Smt. B.C.J. College of Education, Khambhat

06.11.2020 - Smt. S.I.Patel Ipcowala College of Education, Petlad

07.11.2020 - DIET, Patan

07.11.2020 - L.N.K. College of Education, Patan

ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ બી.એડ. કોલેજો તથા જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનો મળીને કુલ 29 સંસ્થાઓની પ્રત્યક્ષ મુલાકાત લીધી.

પ્રવાસના નવેમ્બર માસના તબક્કામાં માન. કુલપતિશ્રીએ સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, કાંતિગુરુ શ્યામજી કૃષ્ણ વર્મા કચ્છ યુનિવર્સિટી, ભક્ત કવિ નરસિંહ મહેતા યુનિવર્સિટી જૂનાગઢ, હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટીના કુલપતિશ્રીઓની શુભેચ્છા મુલાકાત લીધી હતી.

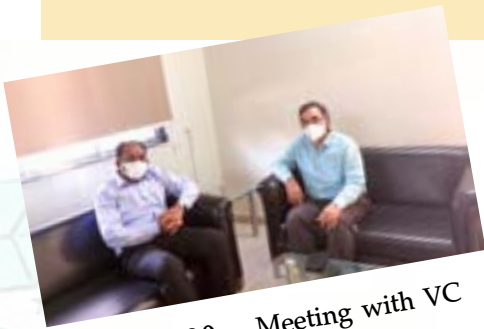
આ પરિચય, પરામર્શન પાથેય પ્રવાસના અનુભવો વિશે વાત કરતા કુલપતિશ્રીએ જણાવ્યું કે, “આ તમામ સંસ્થાઓની

મુલાકાત અને તેમની સાથેના સંવાદને કારણે દૂરથી આ સંસ્થાઓ સાથેના સંકલન અને પ્રત્યક્ષ મુલાકાત વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ અનુભવાયો. આઈઆઈટીઈ સાથે ત્રણ પ્રકારની બી.એડ. કોલેજો અથવા સંસ્થાઓ જોડાયેલી છે. આ સંસ્થાઓ એટલે જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, સરકારી બી.એડ. કોલેજો અને ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ બી.એડ. કોલેજો. આ દરેક સંસ્થાની પોતાની વિશિષ્ટ ખાસિયતો છે, તેમની કાર્યશૈલી અલગ-અલગ છે અને ત્યાં કાર્યરત્ અધ્યાપકો અને આચાર્યશ્રીઓના અભિગમોમાં પણ વૈવિધ્ય જોવા મળ્યું.”

પરામર્શન પાથેય પ્રકલ્પને સતત મળ્યું માન. શિક્ષણમંત્રીશ્રીનું માર્ગદર્શન

પરામર્શન પાથેયની સૌથી મહત્વપૂર્ણ બાબત એ હતી કે આ પ્રકલ્પને માન. શિક્ષણમંત્રીશ્રી ભુપેન્દ્રસિંહ ચૂડાસમાનું સતત માર્ગદર્શન મળતું રહ્યું છે. 15 દિવસના આ કાર્યક્રમમાં શિક્ષણમંત્રીશ્રી ત્રણ વખત જોડાયા. માન. કુલપતિશ્રીની તા. 2 નવેમ્બરના રોજ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, ભુજની મુલાકાત દરમિયાન માન. શિક્ષણમંત્રીએ આ સંવાદ બેઠકમાં ઉપસ્થિત રહીને માર્ગદર્શન આપ્યું હતું. આ ઉપરાંત 6 નવેમ્બરના રોજ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, ગાંધીનગર ખાતે પણ માન. શિક્ષણમંત્રીશ્રીએ પરામર્શન પાથેયની બેઠકમાં ઉપસ્થિત રહીને શિક્ષક પ્રશિક્ષકોને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ સંદર્ભે માર્ગદર્શન આપ્યું હતું. આ અગાઉ ગત ઓક્ટોબર માસમાં રાજકોટમાં ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ લેન્ડવેજ ટીચિંગ ખાતે શિક્ષણમંત્રીશ્રીએ વીડિયો કોન્ફરન્સિંગના માધ્યમથી સંવાદ બેઠકનું માર્ગદર્શન કર્યું હતું.

07.11.2020 - Meeting with VC of HNGU, Patan

07.11.2020 - S.T.T. College, Visnagar

07.11.2020 - Pravash - Swami vevekanand Sarvoday Bank Education College, Mehsana

09.11.2020 - DIET - Amreli

09.11.2020 - DIET Bhavnagar Sahib ni vaadi goshthi

27.10.2020 - V. T. Choksi Sarvajanic College of Education, Surat

09.11.2020 - Shubhash Mahila College of Education, Junagadh

10.11.2020 - M. N. Shukla College of Education, Ahmedabad

10.11.2020 - Mahalaxmi DIET - Ahmedabad - Rural, Ahmedabad

10.11.2020 - Prakash College of Education, Ahmedabad

10.11.2020 - Vaidya shree M.M.Patel college of Education, Ahmedabad

તેમણે વધુમાં જણાવ્યું, “જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનોમાં દરેક શિક્ષકો એક સરખા સમર્પણ ભાવથી પોતાના ચોક્કસ વિભાગ કે કામગીરીની મર્યાદાઓમાં બંધાયા વિના શિક્ષક તાલીમાર્થીઓના હિતમાં તમામ પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓમાં માત્ર ઉત્સાહભેર જોડાતા નથી પરંતુ પોતે પણ નવા નવા વિચારો સાથે શિક્ષક પ્રશિક્ષકની પ્રક્રિયાને વધુ સઘન અને ગુણવત્તાસભર બનાવવા માટે પ્રયત્નશીલ રહે છે.”

ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ બી.એડ. કોલેજોનું સંચાલન જાહેર ટ્રસ્ટો દ્વારા થતું હોય છે. આ વિશે કુલપતિશ્રીએ જણાવ્યું કે, “ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ બી.એડ. કોલેજોની સ્થાપના ટ્રસ્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી હોય છે, તેથી તેમના સંચાલનમાં ટ્રસ્ટીઓની દૂરદર્શિતા, તેમની જન સેવાની ફિલસૂફી, સમાજ પ્રત્યેની પોતાની જવાબદારી, શિક્ષણ પ્રત્યેની કટિબદ્ધતાના દર્શન થયા. ઘણી સંસ્થાઓમાં ટ્રસ્ટીઓની પેઢીઓ બદલાઈ પરંતુ દરેક નવા ટ્રસ્ટીઓએ પોતાના સમય અને સંસાધનોથી સમર્પિત ભાવે સંસ્થાની પ્રગતિ અને ખાસ કરીને શિક્ષક પ્રશિક્ષણ માટે સક્રિય રહે છે. એટલું જ નહીં, આ સંસ્થાઓના અધ્યાપકો અને આચાર્યશ્રીઓ પણ સ્થાનિક કક્ષાએ શિક્ષક પ્રશિક્ષક તરીકે સમાજમાં પોતાના વિશિષ્ટ કાર્યોથી યોગદાન આપતા રહે છે. સૌથી રસપ્રદ વાત એ છે કે આ સંસ્થાઓમાં જોડાયેલા નવા અધ્યાપકોએ પોતાની કોઠાસૂઝથી ખૂબ જ મર્યાદિત સાધનોથી પણ શિક્ષણમાં ટેકનોલોજીના ઉપયોગના આધુનિક પ્રવાહો સાથે કદમ મિલાવીને એક ઉત્સાહજનક ઉદાહરણ પૂરું પાડ્યું છે.”

તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે, “સરકારી બી.એડ. કોલેજો એ અન્ય પ્રવાહોની કોલેજો સાથે એક જ સંકુલમાં હોય છે. તેને કારણે તેમના તાલીમાર્થીઓનો અન્ય વિદ્યાશાખાઓના અધ્યાપકોના જ્ઞાનનો અને શ્રેષ્ઠ માળખાકીય સુવિધાઓનો લાભ મળે છે.”

ભાવનગર ખાતે પરામર્શન પાથેયની સંવાદ બેઠકમાં માન. કુલપતિશ્રીના અધ્યક્ષ સ્થાને મળેલી બેઠકમાં જિલ્લા વિકાસ અધિકારીશ્રી વરૂણકુમાર બરનવાલ, ગુજરાત કાઉન્સિલ ફોર એજ્યુકેશન રિસર્ચ એન્ડ ટ્રેનિંગ (જીસીઈઆરટી)ના નિયામકશ્રી ટી. એસ. જોષી, જીસીઈઆરટીના પૂર્વ નિયામકશ્રી નવિન પંડિત, લોકભારતી સણોસરાના મેનેજિંગ ટ્રસ્ટીશ્રી અરુણભાઈ દવે ઉપરાંત 70થી વધુ અધ્યાપકો અને શિક્ષણશાસ્ત્રીઓએ ભાગ લીધો હતો.

શાળા શિક્ષણમાં રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિના અમલીકરણ માટે મળેલા સૂચનો વિશે વાત કરતા કુલપતિશ્રીએ જણાવ્યું કે, “સમગ્ર રાજ્યની તમામ બી.એડ. કોલેજોની મુલાકાત, અધ્યાપકો, આચાર્યશ્રીઓ, ટ્રસ્ટી મંડળો, શિક્ષણશાસ્ત્રીઓ સાથે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ અને રાજ્યની શાળા શિક્ષણ વ્યવસ્થામાં તેના અમલીકરણ માટેની વ્યવસ્થા વિશે રસપ્રદ સૂચનો મળ્યા છે. આ તમામ સૂચનોનું સંકલન કરીને તેનો એક અહેવાલ તૈયાર કરીશું. જે શાળા શિક્ષણ વ્યવસ્થામાં શિક્ષણ નીતિના અમલીકરણનો માર્ગ નિર્ધારિત કરવામાં ઉપયોગી બનશે.”

તેમણે ઉમેર્યું કે, “શિક્ષણ નીતિમાં શાળા શિક્ષણ માટેના સૂચનો ઉપરાંત શિક્ષક પ્રશિક્ષણ વિષય પર ખાસ ધ્યાન આપીને તે સંદર્ભે સૂચનો કરવામાં આપવામાં આવ્યા છે. અમે આઈઆઈટીઈની શિક્ષક પ્રશિક્ષણની પ્રક્રિયામાં પણ એ સૂચનોને આધારે જરૂરી બદલાવ કરીને ભાવી શિક્ષકોની તાલીમને સઘન બનાવવાની દિશામાં આગળ વધીશું. આ માટે પરામર્શન પાથેયના પ્રવાસ દરમિયાન થયેલા અનુભવો ખૂબ જ ઉપયોગી બનવાના છે.”

રાજ્યના શાળા શિક્ષણમાં રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિના અમલીકરણનો માર્ગ સુનિશ્ચિત કરવાની નવી શરૂઆત સાથે પરામર્શન પાથેયનો આ પ્રકલ્પ પૂર્ણ થયો છે.

કવિ શું કહેવા માંગે છે ?

- મેઘા તડવી

આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર, IITE, ગાંધીનગર

એક કવિએ કહ્યું છે કે, મને કવિતા નામની સંજ્ઞાની જીવાડશે. તો આજે કવિતા થકી કંઈક નવું પામવા કવિ અને કવિતાની વાત કરીએ.

“ એને શું રોકી શકવાનું અંધારાનું તાળું,
જે પોતાની સાથે રાખે, પોતાનું અજવાળું”

આ કાવ્ય રચના કરનાર કવિ વિશે એમની જ શૈલીમાં કહ્યું તો, શબ્દના સાધક ડોટ કોમ, બાળ પ્રેમી ડોટ કોમ, પ્રકૃતિપ્રેમી ડોટ કોમ, ડોર સ્ક્રીનના નિષ્ણાત ડોટ કોમ, નેશનલ બેંકમાં કર્મચોગી ડોટ કોમ,

ડોટ કોમ વ્યક્તિત્વ આખું આ કવિનું વ્યક્તિત્વ એટલું વિશાળ કે ક્યાં ક્યાં વિશેષણ એના રાખું ? તેમના કાવ્ય વિશ્વની તત્ત્વશીલતાનું મુખ્ય લક્ષણ ભાષા વૈભવ અને વિષય વૈવિધ્યતા છે. શબ્દ અને અર્થની રમત અને કૃતિ સાથે પ્રાસ રચનાનો પ્રયોગ પ્રશંસનીય છે. એટલું જ નહીં, તેમની ભાષા ભાવકને ભાવભીના કરનારી ને કંઈક વિચારવા માટે વિવશ કરનારી છે. આ કાવ્ય કલા તો જાણે આપણી સાથે સંવાદ કરે એવી કથન શૈલીમાં લયબદ્ધતા સાથેની હોય છે. એટલે જ તો કવિશ્રી ઉદયન ઠક્કરે આ કવિ માટે કહ્યું છે કે, “લયના લસરકે લસરકે આ ક્યાં ચાલ્યો કૃષ્ણ ? મનેય સાથે લેતો જા.”

તો વળી IITEનું યુનિવર્સિટી ગીત રચનાર કવિ શ્રી તુષાર શુક્લ કહે છે કે, “ શબ્દનું સુદર્શન ધારણ કરીને જીવનના કુરુક્ષેત્રમાં ઉતર્યા છે કૃષ્ણ. ” આટલું સાંભળીને તમે સમજી જ ગયા છો કે આ કવિ કોણ છે ? હા, તમે બિલકુલ સાચા છો. આ સત્ત્વશીલ કવિ છે, શ્રી કૃષ્ણકાંત હિંમતલાલ દવે. તમે ક્યારેય

પુસ્તકનો આકાર કે મુખપૃષ્ઠ કોમ્પ્યુટર પર વેબસાઈટ ખોલીને વાંચી રહ્યા હોય એમ જોયું છે ? જો ના, તો આ કવિનું વાંસલડી ડોટ કોમ પુસ્તક અચૂક જોજો. એમાં એક કાવ્યનું શીર્ષક છે ”કાનજી ડોટ કોમ”. છે ને વિશિષ્ટ, તો કાવ્ય પણ કેટલું વિશિષ્ટ હશે, ચાલો એ પણ જોઈ લઈએ.

વાંસલડી ડોટ કોમ, મોરપિચ્છ ડોટ કોમ, ડોટ કોમ વૃંદાવન આખું... કાનજીની વેબસાઈટ એટલી વિશાળ છે કે ક્યાં ક્યાં નામ એના રાખું? ધારો કે મીરાબાઈ ડોટ કોમ રાખીયે તો રાધા રિસાઈ એનું શું ? વિરહી ગોપીનું ગીત એન્ટર કરીએ ને ક્યાંક ફલોપી ભીંજાય એનું શું ? પ્રેમની આ ડીસ્ક માં એવી એવી વાનગી કે કોને છોડું ને કોને ચાખું ? ગીતાજી ડોટ કોમ એટલું ઉકેલવામાં ઉકલી ગઈ પંડિતની જાત, જાત બળી જાય છતાં ખ્યાલ ના રહે ને એ જ માણે આ પૂનમની રાત. તુલસી, કબીર, સૂર, નરસિંહો થઈએ તો ઊકલે છે કંઈક ઝાંખું ઝાંખું. એક જ ફક્ત પાસવર્ડ મોકલી શકે છે જેના સ્ક્રીન ઉપર નાચે છે શ્યામ, એને શું વાઈરસ ભુંસી શકવાના , જેના ચીર આપે ઘનશ્યામ. ઇન્ટરનેટ ઉપર એ ઘનગનતો આવે હું કોઈ દિવસ વિન્ડો ના વાસુ. કાનજીની વેબસાઈટ એટલી વિશાળ કે.....

કેટલું સુંદર અને નોખું કાવ્ય છે, નહીં? શ્રી કૃષ્ણ વિશે ખૂબ કહેવાયું, ખૂબ લખાયું ને ખૂબ વાતો થઈ. પરંતુ, અહીં કવિ કંઈક જુદી રીતે શ્રીકૃષ્ણનું સમગ્ર જીવન આપણી સમક્ષ ઊભું કરી આપે છે. વાંસલડી સાંભળતા જ વાંસળી સાથે જોડાયેલું વૃંદાવન, ગોવાળિયા,

પ્રકૃતિના કણ-કણ ચેતનવંતા થઈ જવાની એ ઘટના તેમજ વાંસલડી સાથે જોડાયેલા કેટલાય ગીત ને ગરબા પણ યાદ આવી જાય. તેની સાથે સાથે મોરપિચ્છ અને કૃષ્ણની વાત થાય એટલે જીવનને આનંદ ઉલ્લાસ અને ઉમંગના રંગોથી ભરી દેવાનો ભાવ જન્મે. એ બાબત જ કેટલી અદ્ભુત છે. પ્રકૃતિના તત્ત્વ હાથમાં વાંસલડી ને મસ્તક પર મોર પંખ આ દ્રશ્ય જ કેટલું મનોહર લાગે છે. આમ, કાનજીની વેબસાઈટની વિશાળતા જ એટલી વિસ્તૃત છે કે ક્યાં ક્યાં નામ રાખવા એની કવિને મીઠી મૂંઝવણ થાય છે.

મીરાં અને રાધાની વાત શ્રીકૃષ્ણ વિના અધુરી છે. એટલે જ કવિએ કહ્યું કે ધારો કે, મીરાબાઈ ડોટ કોમ રાખીએ તો રાધા રિસાઈ એનું શું? મીરાબાઈના જીવનમાં શ્રીકૃષ્ણ ભક્તિ થકી જે સમર્થતા છે અને રાધા સાથેની શ્રીકૃષ્ણની પવિત્રતા અને શુદ્ધતાના કારણે આપણે સૌ એમને પૂજીએ છીએ. આમ, રાધા અને મીરાંનું આગવું અસ્તિત્વ છે. વિરહી ગોપીની મનોવ્યથાથી આપણે સૌ પરિચિત છીએ એટલે જ ફલોપી ભીંજાય એવું શું? એમ કહી કવિ એ કૃષ્ણ અને ગોપીઓ સાથેની લીલા અને મહિમાને પ્રસ્તુત કરી આપી છે.

પ્રેમની ડિસ્કની વાત કરીએ એટલે શ્રીકૃષ્ણ માટે માં યશોદા અને દેવકીની મમતા હોય કે, વાસુદેવ અને નંદજીનું વાત્સલ્ય હોય. મિત્રો સાથેનો સ્નેહ હોય કે, ગોપીઓ સાથેની પ્રેમલીલા હોય. પ્રેમના તંતુઓથી સમગ્ર વિશ્વને પ્રેમમય બનાવનારા શ્રીકૃષ્ણ સ્નેહશાસ્ત્ર અને સૌંદર્યશાસ્ત્રનો મૂળ સ્ત્રોત છે. જ્ઞાનયોગ, ભક્તિયોગ અને કર્મયોગનું સમગ્ર વિજ્ઞાન ઉકેલવામાં આજે પણ પંડિતો સક્રિય રહી ભગવદ્ ગીતા પર સંશોધન અને સાહિત્ય સર્જન કરવામાં સક્રિય છે. એવા અખૂટ જ્ઞાનના ભંડારનો સ્ત્રોત એટલે શ્રીકૃષ્ણ. નરસિંહ મહેતા વૃંદાવનમાં હાથમાં મશાલ રાખીને પૂનમના રાસનો આનંદ માણે છે અને હાથ પણ સળગી જાય એનો ખ્યાલ સુદ્ધા નથી રહેતો, એટલા કૃષ્ણમય બની જાય છે. અને કૃષ્ણની રાસલીલાના અદ્ભુત ચૈતન્યનો આનંદ મેળવી શક્યા. સ્વનું વિસર્જન કરી શ્રીકૃષ્ણમય બની ગયા હતા. આમ, શ્રી કૃષ્ણ અખૂટ આનંદ, સ્નેહ અને જ્ઞાનના સાગર છે. આપણે કબીર, તુલસી, સુરદાસ કે નરસૈયો બની શકીએ તો ઝાંખું ઝાંખું કૃષ્ણ વિશે જાણી શકીએ. બાકી સમગ્ર રીતે કૃષ્ણને જાણવા માટે તો શ્રીકૃષ્ણની ભક્તિરૂપી.

પાસવર્ડ હોય તેની સ્ક્રીન પર જ માધવ નાચે અને થનગનતો આવે. ને એટલે જ કવિને વિન્ડો વાસવાની ઇચ્છા નથી. ને મને મારી વાણીને વિરામ આપવાની ઇચ્છા નથી. પરંતુ એટલું ચોક્કસ કહીશ કે, વાંસલડી, મોરપિચ્છ, વૃંદાવન, મીરાંબાઈ, રાધા, વિરહી ગોપી, ગીતા ડોટ કોમ સાથે કબીર, તુલસી, સુરદાસ અને નરસૈયાનો કૃષ્ણ સાથેનો નાતો અને વિશિષ્ટ વિશ્વ કાવ્યમાં વ્યક્ત થયું છે. આમ, કાનજીની વેબસાઈટની વિશાળતાને જેટલું સમજીએ, જાણીએ અને માણીએ એટલું ઓછું છે. આમ જ સાહિત્યના વિશ્વને માણતા રહીએ અને કવિતારૂપી સંજીવની પામતા રહીએ.

Brain Teaser

- 84% of people reading this will not find the the mistake in this A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N,O,P,Q,R,S,T,U,V,W,X,Y,Z.
- How can you throw a ball as hard as you can and have it come back to you, even if it doesn't bounce off anything? There is nothing attached to it, and no one else catches or throws it back to you.
- What occurs once in every minute, twice in every moment, yet never in a thousand years?
- What's full of holes but still holds water?
- What flies without wings?
- Where will you find roads without vehicles, forests without trees, and cities without houses?
- What are two things you cannot eat for supper?
- What word looks the same upside down and backward?
- What five letter word becomes shorter when you add two letters to it?
- A boy was rushed to the hospital emergency room. The ER doctor saw the boy and said, "I cannot operate on this boy. He is my son." But the doctor was not the boy's father. How could that be?

Prepared By
Dr.Paras D. Uchat , Assistant Professor,
Centre of Education, IITE

Solutions on Page 22

ગણિત માટે ‘સવાયા ગુજરાતી’ બનેલા ફાધર વાલેસની વિદાય

- વિનોદ આર. ત્રિવેદી

જીવનમાં જે પણ કરો તે પૂરેપૂરા દિલથી, પૂરા ભાવથી, પૂરી સમગ્રતાથી, બધું જ દાવ પર લગાવીને કરવું અને જે પણ કામ હાથમાં લો તેને અધૂરું નહીં છોડવું. આ જીવનમંત્ર અને શિખામણ તેમના એન્જિનીયર પિતાએ આપેલ તેને ફાધર વાલેસ જીવનભર સાકાર કરતા રહ્યા.

ફાધર વાલેસ (કાર્લોસ જોસેફ વાલેસ)નો જન્મ 4-11-1925ના રોજ સ્પેનના લાગોનોમાં થયો હતો. તેઓ 10 વર્ષના હતા ત્યારે પિતાનું અવસાન થયું. સ્પેનીશ આંતરવિગ્રહમાં ઘર છૂટી ગયું હતું એટલે ચર્ચમાં શરણાર્થી તરીકે રહેવાનું થયું. 15મા વર્ષે કેથોલિક સંઘમાં જોડાઈ ધર્મ-દીક્ષા લીધી. 1941માં મેટ્રીક, 1945માં ગ્રીક વિષયમાં બી.એ. અને 1949માં તત્ત્વજ્ઞાનમાં બી.એ.ની ઉપાધિઓ મેળવી. ધર્મ-આજ્ઞાને સહર્ષ, સહૃદય સ્વીકારીને અમદાવાદમાં નવી સ્થપાયેલી સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજમાં ગણિત વિષય ભણાવવા અધ્યાપકની જરૂર હોવાથી ભારતમાં મદ્રાસ યુનિવર્સિટીમાં 1949માં પ્રવેશ લઈ 1953માં ગણિતમાં એમ.એ.ની યશસ્વી ઉપાધિ મેળવી. જોકે, તેમણે અમદાવાદ જઈ સંસ્કૃત કે ગુજરાતી સાહિત્ય ભણાવવું તેમના માટે યોગ્ય અને રસપ્રદ રહેશે તેવું સૂચન કર્યું હતું જે માન્ય ન થયું.

મદ્રાસ યુનિવર્સિટીમાં તેમના સહાધ્યયી સી. એસ. શેષાદ્રી હતા જેઓ પછીથી ચાર ભારતીય (શ્રીનિવાસ રામાનુજન, હરિશચંદ્ર, સી.આર. રાવ, શેષાદ્રી) ગણિતજ્ઞોમાંના એક હતા. અતિ વિચક્ષણ મેઘાવી શેષાદ્રી સાથે ગણિત ભણવાનો લ્હાવો ફાધર વાલેસને મળ્યો જેનો લાભ ગુજરાત યુનિવર્સિટી અને તેની કોલેજોને તો મળ્યો જ પણ ગુજરાતમાં શિક્ષણમાં આધુનિક ગણિત ક્રાંતિકારી રીતે દાખલ કરવાનો યશસ્વી સફળ પ્રયોગ પી.સી. વૈદ્ય સાહેબ (ગણિત પિતામહ), એ.આર. રાવ સાહેબ અને અન્ય ધૂરંધરોના સહિયારા સહયોગથી તેઓ કરી શક્યા.

ગણિતનાં અંગ્રેજી પારિભાષિક શબ્દોનું ગુજરાતીમાં સુંદર ભાષાંતર તેમજ ગુજરાતીમાં ગણિતના શ્રેષ્ઠતમ પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ કર્યાં અને જ્ઞાન-ગંગામાં ગણિત દર્શન પ્રગટ કરવામાં અમૂલ્ય ફાળો આપ્યો. 1960 થી 1982 સુધી સેન્ટ ઝેવિયર્સ કોલેજ, અમદાવાદમાં પ્રાધ્યાપક તેમજ સાયન્સ ફેકલ્ટીના ડીન પણ રહ્યા. આ દરમિયાન ધીરે ધીરે ક્રમશઃ ગણિતધારા ઓછી થતી ગઈ અને સાહિત્ય, લેખનધારા સહજ રીતે વધુ ને વધુ પ્રબળ થતી ગઈ. સવાયા ગુજરાતી કાકા કાલેલકરે કહ્યું હતું કે “મરાઠી અને ગુજરાતી ભાષા તો બહેનો છે, એટલે ગુજરાતીને આત્મસાત્ કરવામાં મારે માટે મુશ્કેલ ન હતું. પણ ભારતથી દૂર સ્પેનથી આવીને ગુજરાતીને માતાભાષાની જેમ જ આત્મસાત્ કરી દેનાર ફાધર વાલેસ આપ તો ખરેખર સાચા અર્થમાં સવાયા ગુજરાતી છો.”

આ લખનારને ચાર વર્ષ સુધી ફાધર વાલેસ સાથે અનેરો ગણિત-સંગ અને જીવન ઘડતરનો લાભ મળ્યો હતો. 1968માં ટી.વાય. બી.એસ.સી.માં સૌ પ્રથમવાર આધુનિક ગણિતશાસ્ત્ર વિષય દાખલ થયો અને તે ફાધર વાલેસ દ્વારા ભણવાનો અપૂર્વ અને વિશિષ્ટ લાભ મળ્યો. અભ્યાસ દરમિયાન કેટલાક અનાયાસ મોડી રાત જાગતા-વિચારતા ઝબકારા જોવા મળ્યા જેને પ્રતાપે એમ.એસ.સી.ના પ્રથમ વર્ષમાં જ પ્રો. આઈ. એચ. શેઠ અને રીસર્ચ સ્કોલર વિજય જોષી (જેઓ પછી અતિ તેજસ્વી ગણિતશાસ્ત્રી થયા)ના સહયોગ અને મદદથી એક સરસ રીસર્ચ પેપર પણ તૈયાર થઈ શક્યું.

ફાધર વાલેસ અમારી જ વિદ્યાર્થી હોસ્ટેલમાં રહેતા હોવાથી તેમને સરળતાથી મળી શકાતું, વર્ષો વર્ષ ઈ-મેલથી એમનો સંદેશો દર વર્ષે મળતો રહ્યો. આ વર્ષે જ 4-11-2020ના રોજ 95 વર્ષ પૂરા કર્યા તે નિમિત્તે જન્મ-મુબારકનો જવાબ ન આવ્યો એટલે કંઈક શંકા, ભય રહ્યા અને 9-11-2020ના રોજ સમાચાર મળ્યા કે ફાધરે દેહત્યાગ કરીને પરમ પિતા પરમેશ્વરના ધામમાં પ્રયાણ કર્યું છે.

ગુજરાતના ગૌરવશાળી ગણિતજ્ઞ પ્રો. અરુણ વૈદ અનંતયાત્રાએ

પ્રો. એચ. એમ. વસાવડા,

રિટા. હેડ ઓફ ધ મેથેમેટિક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ, સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટી, વલ્લભ વિદ્યાનગર

પ્રો. અરુણભાઈ વૈદનું 86 વર્ષની વયે અમદાવાદમાં 26 નવેમ્બર, 2020ના રોજ અવસાન થયું. આઈઆઈટીઈના બોર્ડ ઓફ સ્ટડીઝના સભ્ય પ્રો. અરુણ વૈદ ના નિધનથી ગુજરાતના ગણિત જગત અને આઈઆઈટીઈ પરિવારે એક પથદર્શક ગુમાવ્યા છે.

અરુણભાઈનો જન્મ 14 ઓક્ટોબર-1935ના રોજ થયો હતો. શાળાથી માંડી અનુસ્નાતક કક્ષા સુધીનો અભ્યાસ તેમણે મુંબઈમાં કર્યો. ગણિતમાં પીએચ.ડીની ઉપાધિ તેમણે અમેરિકાની કોલોરાડો યુનિવર્સિટીમાંથી મેળવી. ગણિત વિષયનો તેમનો રસ કેટલાક અંશે તેમના કૌટુંબિક વાતાવરણને આભારી હતો. તેમના પિતાશ્રી મધુસૂદનભાઈ વૈદ ગણિતમાં અનુસ્નાતક ડિગ્રી ધરાવતા હતા અને મુંબઈની એક જાણીતી શાળામાં આચાર્યપદે હતા. તેમના કાકા પ્રહલાદરામ ચુનીલાલ વૈદ આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાના ગણિતજ્ઞ હતા. અરુણભાઈ ગુજરાતમાં અધ્યાપન ક્ષેત્રે લાંબી સેવાઓ આપ્યા બાદ 1995માં ગુજરાત યુનિવર્સિટીના ગણિત વિભાગના પ્રાધ્યાપક અને વડા તરીકે નિવૃત્ત થયા.

અરુણભાઈની સિદ્ધિઓ અને સેવાઓની યાદી લાંબી છે. તેમના ગાણિતિક સંશોધનનો વિષય સંખ્યા શાસ્ત્રનો હતો. આ વિષયમાં તેમણે ઘણાં સંશોધન પત્રો લખ્યાં અને વિદ્યાર્થીઓને પીએચ.ડી. માટે માર્ગદર્શન આપ્યું. તેમના અક્ષર સુંદર, બોર્ડ કામ સુઘડ અને સમજાવવાની રીત સરસ પરિણામે તેઓ એક ઉત્તમ શિક્ષક તરીકે પંકાય્યા હતા. તેમના વિદ્યાર્થીઓ આજે પણ ખૂબ આદરપૂર્વક તેમના પ્રેરણાદાયી શિક્ષણને યાદ કરે છે.

ગુજરાત ગણિત મંડળની સ્થાપનાથી જ અરુણભાઈ તેની સાથે જોડાયેલા હતા. આ મંડળની પ્રગતિમાં તેમનો ફાળો ઘણો મહત્વનો છે. તેમણે મંડળના વાર્ષિક અધિવેશનમાં નિયમિત યોજાતો અત્યંત લોકપ્રિય કાર્યક્રમ ‘પ્રશ્ન સંધ્યા’ શરૂ કરેલો. આ કાર્યક્રમમાં અગાઉથી ગાણિતિક પ્રશ્નો અપાતા અને

કાર્યક્રમ સમયે શ્રોતાઓમાંથી જેમની પાસે ઉકેલ હોય તેમને ઉકેલ આપવા મંચ પર બોલાવવામાં આવે. વરસો સુધી અરુણભાઈએ આ કાર્યક્રમનું સંચાલન કર્યું. સંચાલનની તેમની રીતથી શ્રોતાઓને ખૂબ મજા આવતી. અરુણભાઈએ ગણિતની બીજી એક સેવા ‘સુગણિતમ્’ સામયિકના તંત્રી તરીકે કરી. પહેલાં તો ગણિતનું કોઈ સામયિક ગુજરાતી ભાષામાં હોઈ શકે એ બાબતની જ નવાઈ લાગે. પરંતુ પ્ર.ચુ. વૈદ સાહેબે શરૂ કરેલું ‘સુગણિતમ્’ અરુણભાઈએ 1973થી લગભગ 40 વર્ષ સુધી એકધારું ખૂબ કુનેહપૂર્વક ચલાવ્યું. તેમણે સુગણિતમ્ માટે 100 જેટલા લેખો લખવા ઉપરાંત ઘણાંને ગણિત વિષયક લેખો લખતા પણ કર્યાં. લેખકો પાસેથી મળેલા લેખો તેઓ મઠારે, લેખને અર્થપૂર્ણ અને રસપ્રદ ધ્યાનાકર્ષક શીર્ષક આપે અને લેખને અંતે કંઈક પૂરક માહિતી આપતી કે લેખની ખૂબી દર્શાવતી નાની શી તંત્રીનોંધ મૂકે. સુગણિતમ્ માટે અરુણભાઈની એ સેવા ચિરઃસ્મરણીય રહેશે.

ગણિત વિષેના લોકભોગ્ય વ્યાખ્યાનો આપવાનું અને ગાણિતિક કોયડાને ઉકેલવાનું અરુણભાઈ પાસે ગજબનાક કૌશલ્ય હતું. ગુજરાતી અને અંગ્રેજી બંને ભાષાઓ પર તેમનું અદ્ભુત પ્રભુત્વ હતું. રોબર્ટ કાનિજેલના શ્રીનિવાસ રામાનુજન વિશેના અંગ્રેજી પુસ્તક “The Man who knew Infinity”ની તેમજ (પ્રો. એન. એન. રોધેલિયા સાથે) કરેલા અનુવાદનું પુસ્તક ‘અનંતનો અદંગ અભ્યાસી શ્રીનિવાસ રામાનુજન’ અને પ્રો. પ્ર.ચુ. વૈદના જીવનચરિત્ર વિશે તેમનું પુસ્તક ‘આપણી મોઢેરી ધરોહર’ એ ગુજરાતી સાહિત્યને તેમની મોટી દેન છે. તેમના આ પુસ્તકને ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી તરફથી વર્ષ 2016નું પારિતોષિક મળ્યું હતું.

અરુણભાઈના જીવનનો મહત્વનો સંદેશ એ છે કે મુશ્કેલીઓ વચ્ચે પણ પુરુષાર્થયુક્ત જીવન દઢતાથી જીવીને આગળ વધી શકાય છે. અરુણભાઈને શત્ શત્ વંદન !

सत्यमेव जयते

NITI Aayog

नीति आयोगना 23 बेस्ट प्रेक्टिसिस रिपोर्टमां आर्षआर्षटीर्णनो समावेश

देशना विविध क्षेत्रांमां विकास माटे नीतिओना घडतर माटे रयायेला नीति आयोग द्वारा मानव संसाधन विकास क्षेत्रे प्रयोजवामां आवती बेस्ट प्रेक्टिसिसमां समग्र देशमांथी पसंद थयेली 23 संस्थाओमां भारतीय शिक्षक प्रशिक्षण संस्थान (इन्डियन इन्स्टिट्यूट ऑफ़ टीचर एज्युकेशन - आर्षआर्षटीर्ण) ने स्थान मण्युं छे. ओक्टोबर 2020मां तैयार करवामां आवेला आ अडेवालने नीति आयोगनी डेवलपमेन्ट मोनिटरिंग अन्ड एवेल्युअेशन ओफिस द्वारा 'बेस्ट प्रेक्टिसिस कम्पेन्डियम - ह्युमन रिसोर्स डेवलपमेन्ट सेक्टर' शीर्षकथी तैयार करवामां आव्यो छे.

आ अडेवालमां नोंधवामां आव्युं छे के, पूर्व-सेवा शिक्षको प्रशिक्षणमां गुणवत्ताना प्रश्नो, तालीमनो समय, तालीमना अल्यासकम, तालीमार्थीओनी गुणवत्तानुं स्तर, अने तेमना प्रमाणीकरण जेवा प्रश्नो समग्र भारतमां जेवा मणी रह्या छे. आर्षआर्षटीर्ण जे बाबत पर सौथी वधु भार मूकी रडी छे, ते बाबत छे शिक्षक प्रशिक्षण संस्थाओमां जेवा मणती नोन-अटेन्डिंग तालीमार्थीओ अने अ संस्थाओमां अपाती तालीमनी गुणवत्तानी. आ बन्ने बाबतो समग्र देशमां जेवा मणे छे.

आ अडेवालमां वर्ष 2017ना NAS सरवे तथा CTETनी परीक्षाना परिणामोमां पास थनारा उमेदवारोनी टकावारीनो उल्लेख करीने दर्शाववामां आव्युं छे के, "शिक्षक प्रशिक्षणना अल्यासकमोमां जोडातां शिक्षकोनी गुणवत्ता तथा तेमने अपाती तालमनी गुणवत्ता अे वर्तमान शिक्षण क्षेत्रनी जरूरियात मुजबनी नथी. आ उपरांत राष्ट्रीय शिक्षण नीति 2019ना नवा मुसदांमां नोंधवामां आव्युं छे के प्रारंभिक स्तरे शिक्षण मेणवी रडेला लगभग पांच करोड बाणकोमां वांचन अने गणन जेवा पायाना कौशल्यनो अलाव जेवा मणे छे."

आ स्थिति माध्यमिक अने उच्चतर माध्यमिक स्तरे वधु भराब डोवानुं जणवता आ अडेवालमां नोंधवामां आव्युं छे, "माध्यमिक अने उच्चतर माध्यमिक स्तरे विषय आधारित शिक्षणमां स्थिति वधु वणसेली जेवा मणे छे. आ समस्यानुं केन्द्र शिक्षको अने आचार्यो छे अने ते माटेनुं

कारण अे छे के शिक्षक प्रशिक्षण माटेनी एकोसिस्टमनो विकास नथी थयो अने तेनो पूर्वापर संबंध पण भूब ज मर्यादित छे. पूर्व-सेवा तालीम कार्यकमना संदर्भे शिक्षको, शाणाना वडाओ तथा शिक्षक प्रशिक्षण संस्थाओमां प्रशिक्षकोनुं क्षमतावर्धन मर्यादित अने उपेक्षित थयेलुं छे." आवा समये शिक्षक प्रशिक्षण माटेनी अेक समर्पित युनिवर्सिटीनी स्थापना अने तेनी साथे जिल्ला शिक्षण अने तालीम भवनो सडितनी शिक्षक प्रशिक्षण संस्थाओना जोडाणथी आ समस्याओनो उकेल लावी शकाय तेवी व्यवस्था तरीके आर्षआर्षटीर्णने बेस्ट प्रेक्टिसिसना आ अडेवालमां स्थान मण्युं छे. आ अडेवालमां आर्षआर्षटीर्णमां बी.अससी.-बी.अेड., बी.अे.-बी.अेड., बी.अेड.-अेम.अेड., अेम.अेससी./अेम.अे.-अेम.अेड. जेवा संयोजित अल्यासकमो उपरांत योक्सस ध्येय अने संशोधन आधारित पांच सेन्टर्सनी रयनानी विशेष नोंध देवामां आवी छे.

आर्षआर्षटीर्णने देशनी 23 संस्थाओमां मणेला स्थान विशेष युनिवर्सिटीना कुलपतिश्री डो. डर्षद पटेले जणव्युं के, "शिक्षक प्रशिक्षण विद्याशाभामां जेवा मणतां संध्याबंध पडकारो सामेना अेक असरकारक अने संभवित उकेल तरीके आर्षआर्षटीर्णने आ अडेवालमां स्थान मण्युं छे, ते बाबत इरी अेकवार आपण वडा प्रधानश्री नरेन्द्रभाई मोदीअे आ युनिवर्सिटीनी स्थापना वभते गुणवत्तायुक्त शिक्षकोना घडतर माटेना संकल्पनुं अनुमोदन छे. अमे अेक उदाहरणरूप व्यवस्था तरीके आर्षआर्षटीर्णने शिक्षक प्रशिक्षण क्षेत्रमां वधु उत्कृष्टता तरङ्ग लई जवा माटे सतत कार्यशील रडीशुं."

वर्ष 2019ना ओगस्ट मासमां नीति आयोग द्वारा मानव संसाधन विकास क्षेत्र डेठण कार्यरतू विविध योजनाओना अमलीकरणने सघन बनाववा केन्द्र सरकारनी सहाय पामती योजनाओनुं मूल्यांकन करवामां आव्युं डतुं. जेना अडेवालमां समग्र देशनी शैक्षणिक संस्थाओ अने शिक्षण क्षेत्रे याली रडेली श्रेष्ठ व्यवस्थाओ द्वारा थयेला सकारात्मक परिवर्तननी नोंध देवामां आवी छे.

નિયમોમાં બદલાવથી શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં માનવ સંસાધન માટે વધુ સંસાધન ઉપલબ્ધ કરાવવાની જરૂર : ડૉ. હર્ષદ પટેલ

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિમાં શાળા શિક્ષણ, ઉચ્ચ શિક્ષણ, કૌશલ્ય વિકાસ શિક્ષણ, અને વ્યવસાયીક શિક્ષણ ઉપરાંત સૌથી અલગ રીતે શિક્ષક પ્રશિક્ષણ પર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરીને તેના વિશે એક આખું પ્રકરણ તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. મેં શિક્ષણ નીતિનો પ્રારંભિક મુસદ્દો અને ભારત સરકાર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવેલી નીતિના દસ્તાવેજનો અભ્યાસ કર્યો. આ નીતિના પ્રકરણ 15માં શિક્ષક પ્રશિક્ષણ વિશે ખૂબ જ કડવી પરંતુ સાચી બાબતો સ્પષ્ટ રીતે રજૂ કરવામાં આવી છે. જે આપણે એક આયનો દેખાડવાની સાથે સાથે ભવિષ્યમાં શિક્ષક પ્રશિક્ષણને વધુ સઘન, ગુણવત્તાસભર અને અસરકારક બનાવવાની ખૂબ ઉમદા તક આપે છે.

શિક્ષક પ્રશિક્ષણનું આપણું કામ મોટે ભાગે પ્રિ-સર્વિસ ટ્રેનિંગનું છે. તેના માટે આપણી પાસે સંસાધનો શું છે. આ સંસાધનોમાં સૌથી મહત્ત્વપૂર્ણ છે આપણી પાસેનું માનવ સંસાધન જેમાં અમર્યાદિત સંભાવનાઓ છે. ટીચિંગ લર્નિંગ મટિરિયલ પણ સંસાધન છે, પરંતુ તે મર્યાદિત હોય છે. એક્સ્પર્ટ લેક્ચર્સ સીરિઝ, વિવિધ સંસ્થાઓ અને સ્થળોની મુલાકાત અને સ્કૂલ ઇન્ટર્નશિપ્સ જેવા સંસાધનો હોય છે. પરંતુ આ બધા ચોક્કસ માળખામાં છે, જેના આધારે આપણે સહુ શિક્ષક પ્રશિક્ષણનું કામ કરીએ છીએ. આ ઉપરાંત છેલ્લાં કેટલાક વર્ષોથી આપણી પાસે સ્વયં, સ્વયંપ્રભા તથા સોશિયલ મીડિયા જેવા સંસાધનો પણ ડિજિટલ મીડિયા તરીકે આવ્યા છે. આ ઉપરાંત પ્રિન્ટ અને બ્રોડકાસ્ટ મીડિયા પણ આપણી પાસે છે. પરંતુ શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં આ સંસાધનોનો ઉપયોગ પ્રશિક્ષક અને શિક્ષક તાલીમ આ બન્નેમાં કેવી રીતે થાય છે, તેના પર ઘણો આધાર રહેલો છે.

શિક્ષક પ્રશિક્ષણ એ ઉચ્ચ શિક્ષણમાં સમાવિષ્ટ છે, ભલે એનસીટીઈનું કામ શાળા શિક્ષણનું છે, પરંતુ ટૂંક સમયમાં તે

ઉચ્ચ શિક્ષણમાં આવી જશે. આ સ્થિતિમાં ઓપન રિસોર્સિસ (મુક્ત રીતે ઉપલબ્ધ સંસાધનો)ની ઉપલબ્ધિ અને તેનો સૌથી ઓછો ઉપયોગ થયો હતો. પરંતુ આ કોવિડ-19ની મહામારીના કારણે સમગ્ર વ્યવસ્થા બદલાઈ ગઈ. એ પણ કોઈ અધિકૃત સરકારી વિના સહુએ તેને કોઈ ખચકાટ વિના સ્વીકારી પણ લીધી. આપણે ત્યાં સામાન્ય રીતે કોઈપણ બદલાવ ધીમે ધીમે અને કેન્દ્ર સરકાર, રાજ્ય સરકાર, જિલ્લા કક્ષાએ એમ તબક્કાવાર આવે છે. પરંતુ કોવિડને કારણે આ બદલાવ સમગ્ર વિશ્વમાં એક સાથે આવ્યો છે.

શિક્ષક પ્રશિક્ષણમાં આપણો જે હેતુ અને લક્ષ્ય છે તે શિક્ષક તૈયાર કરવાનું છે, તેને તાલીમ આપવાનું છે. તો આગામી સમયમાં જે શિક્ષક ક્લાસરૂમમાં જવાનો છે, તેને આપણે ઓનલાઇન ઓપન રિસોર્સિસના માધ્યમથી કેવી રીતે તૈયાર કરીએ તે સહેલું બની ગયું. આ વ્યવસ્થાને અમલમાં મૂકવા માટે આપણે કઈ એપ્સનો ઉપયોગ કરીશું, ઓનલાઇનમાં કેવો અભ્યાસક્રમ ભણાવીશું એ બધું નક્કી કરવું પડતું અને તેના માટે સમય જતો, પરંતુ કોવિડના કારણે આપણે એવું કંઈ જ નથી કરવું પડ્યું. શાળા શિક્ષણથી લઈને પોસ્ટ ડોક્ટરલ અભ્યાસની પ્રક્રિયામાં હવે ઓનલાઇન માધ્યમની મદદથી શિક્ષણને આપણે સહુએ સહજતાથી સ્વીકારી લીધું. આ એક સૌથી મોટી ઉપલબ્ધિ છે શિક્ષક પ્રશિક્ષણ માટે. કારણ કે આગળ જઈને તેના સારા પરિણામો આપણને જોવા મળવાના છે. આ નવી વ્યવસ્થામાં જોડાવું અને તેની સાથે અનુકૂલન સાધવું સરળ છે. ગઈકાલ સુધી આપણે મર્યાદિત સંસાધનોથી શિક્ષણનું કામ કરી રહ્યા હતા, હવે આપણી પાસે ખૂબ જ વિશાળ પ્રમાણમાં શિક્ષણ માટેના સંસાધનો આવી ગયા છે.

શિક્ષણ અને તાલીમ માટે પોર્ટલ હોય, ઓપ હોય કે હવે ઓટીટી પ્લેટફોર્મ હોય તેમાં આપણે વેબ સીરિઝની જેમ લર્નિંગની સીરિઝ પણ કરી શકીએ છીએ, તેમાં પણ એપિસોડ્સ અને સીઝન હોઈ શકે છે. આપણી વિચાર કરવાની પદ્ધતિમાં કોવિડને કારણે આ બદલાવ આવ્યો છે.

હાલ ઓપન રિસોર્સિસની સરળ ઉપલબ્ધિને કારણે હવે શિક્ષક પ્રશિક્ષણની વ્યવસ્થામાં નોંધપાત્ર પરિવર્તનોની કરવાની જરૂર પડશે. પહેલાં લર્નિંગ રિકવાયર્ડ રિસોર્સિસ - એટલે કે શીખવા માટે સંસાધનોની જરૂર રહેતી હતી, હવે સંસાધનોની મુક્ત ઉપલબ્ધિને કારણ માત્રથી શીખવાની પ્રક્રિયાની સરળ બની છે. આથી શિક્ષક તાલીમ માટેની જે પ્રક્રિયાઓ છે, તેને બદલવા માટે એનસીટીઈએ એક પોલિસીમેકર તરીકે પોતાના નિયમો અને વ્યવસ્થાઓમાં ખૂબ મોટો બદલાવ કરવો પડશે.

અગાઉ જ્યારે એનસીટીઈ નહોતી ત્યારે એવી વ્યવસ્થા હતી કે ઇન-સર્વિસ શિક્ષકોને જ શિક્ષણની તાલીમ મળતી હતી, તેને કારણે શિક્ષણના વ્યવસાયમાં પ્રવેશી શકાતું હતું. પરંતુ હવે ઇન-સર્વિસ બંધ કરીને માત્ર પ્રિ-સર્વિસ તાલીમ પર જ ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું છે. તેને કારણે જે લોકો બી.એડ. કર્યા બાદ એમ.એડ. કરવા ઇચ્છતા હતા તેમાં વિક્ષેપ પડ્યો. નીતિમાં ઓપન ડિસ્ટન્સ લર્નિંગ અને પાર્ટ-ટાઇમ બી.એડ.નું પણ સૂચન છે, પરંતુ મોટાભાગના શાળા શિક્ષણ વ્યવસ્થામાં રહેલા શિક્ષકોને બી.એડ. કરવું હોય કે એમ.એડ. કરવું હોય તેમાં તેમને મુશ્કેલી આવે છે.

શિક્ષણ પ્રશિક્ષણમાં જસ્ટિસ વર્મા કમિટી હોય કે પછી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020ના પ્રકરણ 15માં જેનો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, તેમ જે રીતે નોન-એડેન્ડિંગ વિદ્યાર્થીઓને ડિગ્રીઓ વેચવામાં આવી રહી છે, નોન-ફંક્શનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂશન્સ જે પ્રકારે સર્ટિફિકેટ્સ આપી રહી છે, તેની પાછળનું કારણ આવી પોલિસીઓમાં છે, તે પણ આપણે જોવું પડશે. એનઈપીમાં 5+3+3+4ની જોગવાઈ છે, પરંતુ પ્રિ-સ્કૂલ્સના શિક્ષકોની તાલીમ માટેની એટલી કોલેજો અને સંસ્થાઓ દેશમાં નથી અને વિવિધ સ્થળે બાળ શિક્ષણ માટેની જે પ્રિ-સ્કૂલ્સ ચાલી રહી છે. તેમાં જે શિક્ષકો ભણાવી રહ્યા છે, તેમની તાલીમ અને પ્રમાણનની વ્યવસ્થાની જોગવાઈ આપણે નીતિમાં નથી મૂક્યું. એનઆઈઓએસએ અગાઉ એક-એક મહિનાની તાલીમ શરૂ કરી હતી, તે પ્રકારે બી.એડ. માટે પણ વ્યવસ્થા હોવી જોઈએ અથવા ઓપન ડિસ્ટન્સ લર્નિંગમાં જે માત્ર દરેક રાજ્યની ઓપન યુનિવર્સિટીને જ એ પ્રકારના કોર્સની છૂટ છે, પરંતુ તેની સામે જરૂરિયાત ખૂબ જ વધારે છે. આથી નોકરી કરી રહેલા શિક્ષકો શાળામાં ભણાવવા માટે પણ જાય છે અને બી.એડ. કોલેજોમાં રેગ્યલર વિદ્યાર્થી તરીકે જોડાય છે, પરંતુ તેના ક્લાસ એટેન્ડ નથી કરી

શકતા. એટેન્ડ કરવાની ઇચ્છા હોવા છતાં, સ્થિતિ તેમને અનુકૂળ નથી હોતી.

મને એમ લાગે છે કે, એમ.એડ.માં આપણે ડિસ્ટન્સ લર્નિંગ અથવા એનસીટીઈની પહેલાં પાર્ટ-ટાઇમ એમ.એડ.ની વ્યવસ્થા હતી તેવી વ્યવસ્થા કરવી જરૂરી છે. કારણ કે ઇન-સર્વિસ ટીચર્સ માટે પણ પ્રોફેશનલ ગ્રોથની વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ. આપણે જ્યારે ઓપન રિસોર્સિસની વાત કરીએ છીએ ત્યારે આપણે આપણા માનવ સંસાધન માટે પણ આ પ્રકારના રિસોર્સિસને ઓપન કરવા જોઈએ, જેથી જેમને ભણવું છે, તે નિયમિત રીતે ભણી શકે. આમ કહીને હું શિક્ષકોને કોઈ છૂટછાટ આપવાની વાત નથી કરી રહ્યો, હું તેમને વધુ અભ્યાસ માટેની સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવાનું કહી રહ્યો છું.

આ ઉપરાંત આપણને યોગ્ય શિક્ષક પ્રશિક્ષણનો નથી મળી રહ્યા તેની પાછળ આપણા સ્ટાફની જરૂરિયાતના જે નિયમો છે, તે ખૂબ જ કડક છે અને અઘરા છે. તેને કારણે આપણે એવું સૂચન કરવું જોઈએ કે હવે જ્યારે શીખવાના સંસાધનો મુક્ત રીતે ઉપલબ્ધ બન્યા છે ત્યારે અમે આઈઆઈટીઈમાં ઇન્ટરનેટ રેડિયો અને અંગિરા મૂક (MOOC) પ્લેટફોર્મ તૈયાર કર્યું છે. એનસીટીઈ અને અન્ય સંસ્થાઓએ પણ આ પ્રકારના મુક્ત સંસાધનોના નિર્માણ કરવા માટે સહાયતા કરવી જોઈએ, જેથી ભવિષ્યમાં શિક્ષકો ઓનલાઇન ટીચિંગ, સેલ્ફ લર્નિંગ, સેલ્ફ એસેસમેન્ટ જેવી વ્યવસ્થાઓનો ઉપયોગ કરી શકે.

(માન. કુલપતિશ્રીએ રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ સંદર્ભે એનસીટીઈની નોર્થન રિજિનલ કમિટી અને વેસ્ટર્ન રિજનલ કમિટી દ્વારા અનુક્રમે 26 અને 27 નવેમ્બરે યોજવામાં આવેલા રાષ્ટ્રીય વેબિનારમાં આપેલા વક્તવ્યનો સંપાદિત લેખ)

Brain Teaser Solution

- 1 – “The” is repeated.
- 2 – Throw the ball up in the air.
- 3 – The letter “M”.
- 4 – A sponge.
- 5 – Time.
- 6 – A map.
- 7 – Breakfast and Lunch.
- 8 – SWIMS.
- 9 – The word short.
- 10 – The doctor was his mom.

અભિનંદન

ટેકનિકલ અભ્યાસક્રમો સિવાયની ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓ જેવી કે ખાનગી યુનિવર્સિટીઓ તથા ખાનગી કોલેજો દ્વારા કોવિડ 19ની મહામારીને કારણે લેવાતી ફીમાં ઘટાડો કરવા માટેનો અહેવાલ આપવા માટે ગુજરાત સરકાર દ્વારા માન. ન્યાયમૂર્તિ (નિવૃત્ત) અક્ષય એચ. મહેતાની અધ્યક્ષતામાં રચાયેલ વિશેષ તજજ્ઞોની સમિતિમાં આઈઆઈટીઈના કુલપતિશ્રી ડૉ. હર્ષદ પટેલની નિમણૂક થઈ છે.

115 વર્ષથી ગુજરાતી ભાષા, સાહિત્ય, સંસ્કૃતિના રક્ષણ અને શિક્ષણનું સિંચન કરતી ગુજરાતની અનન્ય સાંસ્કૃતિક સંસ્થા - ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદની મધ્યસ્થ સમિતિમાં ત્રણ વર્ષ માટે માન. કુલપતિશ્રીની નિયુક્તિ થયાનો સમગ્ર આઈઆઈટીઈ પરિવાર હરખ વ્યક્ત કરે છે

Campus Canvas

યુનિવર્સિટીના શૈક્ષણિક અને વહીવટી પાંખના તમામ સભ્યો સાથે મળીને સોશિયલ ડિસ્ટન્સિંગના પાલન સાથે આઈઆઈટીઈમાં માન. કુલપતિશ્રીની ઉપસ્થિતિમાં દિવાળીની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી.

તા. 11 નવેમ્બર, 2020ના રોજ આઈઆઈટીઈની એકેડેમિક કાઉન્સિલ બેઠક મળી હતી.

તા. 11 નવેમ્બર, 2020ના રોજ મળેલી આઈઆઈટીઈની એકેડેમિક કાઉન્સિલની બેઠકમાં કાઉન્સિલના સભ્યો ઓનલાઇન માધ્યમથી જોડાયા હતા.

ધનતેરસના દિવસે યુનિવર્સિટીના મહાલક્ષ્મી યજ્ઞનું આયોજન કરવામાં આવ્યું.

આઈઆઈટીઈના સર્વોચ્ચ સત્તામંડળ જનરલ કાઉન્સિલની બીજી મિટિંગ યુનિવર્સિટીના પ્રાંગણમાં યોજાઈ હતી. આ મિટિંગમાં ત્રીજા પદવીદાન સમારંભના આયોજન તથા મહત્વપૂર્ણ વિષયોની ચર્ચા થઈ હતી.

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, દરામલીનાં
તાલીમાર્થી ભૂમિકા સુથારે કોરોના
વોરિયર્સનું સન્માન અને બચાવ
સંદેશ...
તથા
તાલીમાર્થી ઋતા પટેલે દિપાવલીના
વિષયને લઈને તૈયાર કરેલી સુંદર
રંગોળી

